

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Tractatus theologicus - Cod. Ettenheim-Münster 222

[s.l.], 1714-1715

Articulus III. De libertate actuum humanorum

[urn:nbn:de:bsz:31-120314](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-120314)

nouit vix fieri potest quod mulieribus in seculis eridens
 periculum pecuniose gentiendi actui huiusmodi violente
 in simili casu per se illis gentiendi quod voto impetere
 resistant etiam cum periculo fame aut vite a-
 mittenda, quia licet aliquando non tenerent resistere
 salubri, tamen ob periculum peccandi pro se fieri
 agunt si resistendo: verum tamen salubri non resistan-
 tes, neque in quovis modo in actum gentiendi violente
 stuprata non potest arguenda petis quia tamen omittunt,
 quod facere nullo precepto obligant. Ex his facile
 patet iudicium fieri etiam ad de violento sed
 quod, illud fuit sed racionem violente et quibus tollit racionem
 nem vobis, tollere etiam racionem petis, quod sine vobis
 ce non potest. Et hoc de insolentia. Titulus 3. de libertate ac-
 tum huiusmodi.

Art. III.

De Libertate Actuum humanorum.

Explicans in precedentibus actum huiusmodi vobis et
 insolentiam, restat, ut eorum libertatem fuit enavem,
 sicut enim racionem meriti aut demeriti sine vobis
 nequit, ita neque sine libero salvari potest: de eo ergo in
 presenti agemus, circa quod quorundam praecipue. 4.

1.º An in statu nae lapsae vera libertas sit adstruenda et in quo radicetur? 2.º e: Utrum et quis indiffria sit de rase libertas in statu nae lapsae? 3.º Ep: Quenam indiffria sit fundamentum totius moralitatis, actuum huius, ac prout bonitatis, l. malitiae, meriti l. demeriti ipsius? 4.º e: an electio vltima ita dicitur sit de bono, ut n. p. sit de malo? de l. sit scilicet: 1. An in statu nae lapsae vera libertas sit adstruenda et in quo radicetur?

Sect. I. An in statu nae lapsae vera libertas sit adstruenda, et In quo radicetur?

Omnes propm. orbis. n. solum catholici s. etiam haeretici per scripturae textus, lumine gratiae illustrati asserunt, hominem in statu innocentiae esse liberum prout, ad eum eisdem scripturae testimonio 1.º hominis Adam gratiam suam inobedientia perdidit, totamque hominis naturam infinitis maculis, una cum gratia deperditam libertate haeretici volunt moderni, in praesenti quoque inquirunt quid de hominis libertate in re statuendum sit, quod quo recte pateat.

245. Observandum 1.º Hominem pro debiti resolutione considerandum esse in statu nae lapsae seu peccati, et solum statum nae lapsae, statum nae quae deperditae est per Adam

Dicitur nae lapsa, quia prius erat status innocentiae, ex
 quo per inobediam lapsa est. Obferendum 2°. Varias li-
 bertatis esse consideraciones, ita nempe alia est libertas spon-
 taneitatis seu libentiae et haec excludit violentiam et
 coactionem, unde etiam dicitur libertas à coactione:
 alia vero est libertas arbitrii et indiffinita, quae pro
 ratione extremum est traditionis aut contrarietatis,
 si enim voluntas consideratur, quatenus agere potest aut non agere,
 amare videlicet aut non amare, dicitur libera traditionis
 et exercitii libertas, quia agere et non agere potest
 traditionis opposita, et praecipue in exercitio aut
 eius negatione velis indiffinita consistit: quod si vero consideretur
 voluntas quatenus potest hoc agere aut agere eius contrarium,
 videlicet amare, aut odire, voluntas appellatur libera, libertate
 contrarietatis aut specificationis, quia extrema sibi contraria et
 specificè opponitur. De libertate spontaneitatis et à co-
 actione vix est etiam ex haereticis, qui asserere presu-
 mat eam una cum gratia originali per peccatum
 deperditam esse: at de libertate indiffinita traditionis
 etiam haereticus vix est, qui eam per peccatum originale à-
 misisse non adstruat: et ideo, quo ratiorem moralem bo-
 nitatis et malitiae actuum humanorum recte explicare
 valeremus, necessarium erat praemittere, quod de libertate
 huiusmodi in statu naturae lapsae dicendum veniat!

Quod ergo 2° asseritur, declaro.

Apertè 1^a. Errant à via veritatis, et in ipso lumine non
 lucet eis ut ait propheta: quia liberum libertate indiffinita
 hominis arbitrium pro statu naturae lapsae impudenter ingre- 246.

profumunt. Ita catholici unisim contra haereticos
fere ocs.

1.º ex quilio Senonensi celebrato Parisijs contra
Lutherum in decretis quidei c. 15. ubi haec leguntur:
Cum reliquerit Deus hunc in manu ipsius sui, quod
posueritque contra coram eo ignem et aquam, bonum
et malum, ut ad quicquid voluerit, porrigat
manu sua, nec absque beatorum illorum iudicibus, qui potest
transgredi et non transgredi, facere mala
et non fecerit, quod sub eo sit appetitus eius et dicitur
illis: ac denique percurrenti scriptura sacra populi
divini sit, quod liberum utramvis in partem hominis ar-
bitrium apereret. satis est visum et sacro pro-
vinciali quilio libertatis eorum vires et motus expo-
nere. 2.º Auctoritate D. Augustini quod lib. 3. de
lib. arbit. ad c. i. motus quos huc atque illic vultus gre-
ssi, nisi est vultus atque in una positus potest, neque
laudandus nisi ad superiora, neque vituperandus
hoc est, nisi ad inferiora detorqueat, quod si aliquem
ordine vultus. 3.º adhuc claris sententia Divi
Hieronimi lib. 3. dial. contra pelagianos, ubi in
una, ait, positus est potest, sed pure bonum non peccare,
et bonum ad bonum et ad malum extendere manu, ut li-
berum seruet arbitrium. Adhuc claris sententia Bernardi
serm. 81. in Cant: Arbitrii, inquit, libertas est plane
dum quiddam prefulgens in aere inquam gemma in
auro, ex hac frigida inest illi in bonum et malum
nec non vitam et mortem, in luce et tenebris

nebras, et quia iudicium, et optio eligendi.

Eandem arbitrii libertatem P. Angelicus loquitur pro-
pandam infinitis propugnans: quorum in unum bre- 247.
vis gratia hic addere volo, quoniam desumpti ex 2.
sent. d. 28. q. 1. a. 2. Tum in arguto quod gratia ubi ad-
ubiunq; e' necessitas agendi, ibi e' virtus ad-
activa donata ad unum, quod hoc e' gratia rationem li-
beri arbitrii: ergo hoc in peto existens n' h' ne-
cessitatem potest peccandi, quod potest vitare potest. Tum etiam in
Quibus sic lego: cum igitur libera electio l. fuga bo-
ni seu mali ad naturam liberi arbitrii pertineat, n'
potest esse nisi per potest subtrahat huius facultas fugiendi
potest, quod solum quod minuat, ita sicut: quod iudicium
quod hoc antea vitare de facili potest, postmodum
difficultate vitet. haec C. Do: ex quibus, quoniam subtilis
sunt respo' hereticum ad textum scripturae ad textum
scripturae in illis: quibus senonensi relato, nec n'
ad textum S. P. P. quod sicut de homine in statu inno-
ciae intelligi drent, quod ad oculum patet si l. potest
verbum necessitas in textu cit. sam mente: sed
pendere n' potest. quod hoc ab autoritate gratia ha-
reticos satis.

Quod etiam aperit: a ratione 1. quoniam dicitur ex natura libertatis 248.
indifficilis, seu a necessitate: libertas indifficilis tunc
habet, quado voluntas potest omnibus ad agendum ex parte causa
2. resistit, potest agere aut n' agere, hoc agere
aut eigo gratiam agere, atque hoc potest voluntas hominis etiam
pro statu naturae lapsa: ergo etiam pro statu naturae lapsa

in velle hois h^o libertas indiffia. M. e' guri
Dru' tu' ordo = cum heterodoxo. n. p. ex go-
dianis nris actioib^{us}: qoties qaso dum suspensio
iudicis qd facerem^{us} ambigim^{us}, Indm qd meliq
vifum e' eligim^{us}, qoties dum bona agere pro-
ponim^{us} levi tntm occasioe distrahim^{us}, et bona agere ne- 63.
gligim^{us}. Quoties proximo colloqat^{ur}, du' aliqd illi min^{us}
gratum in lingua advertim^{us} illud silentio praterim^{us}
aut magis grata diim^{us}. et pauis qoties qd agim^{us}
et egere nos p^{ro}ce diutiq' avertim^{us}, In abastioe
vifam^{us}? qd autm qaso deficit, qd potiq' n' agerem^{us} qm
agerem^{us}? ego certe libere cesso et duce necepsiti
qdoleo qm tibi libere et sine necepsiti impoi.

249. 2°. Nisi dare^{is} in hoie arbitriu' liberu' liberte
indiffia, pro statu nae lapsa, hoc nec pot mereri
nec demereri aut peccare, qd em ex necepsite fiunt,
meriti aut demeriti rason hie nequeunt, qd autm
n' fit ex indiffia fit ex necepsite, go nisi dare, in
hoc arbitriu' liberu' liberte indiffia hoc in tali
statu nec mereri pot nec demereri. m. qstat, qd em n'
fit ex indiffia, n' fit ex electioe, qd autm n' fit ex
electioe fit ex necepsite: go p segle etm ostendij:
Meritum diij resp^{ect}u eig, qd dum puit malu' facere,
aut bonum n' facere et in bonum facit, unde p
Eulstij^{us} diij qd puit transgredi et n' e' transgress^{us}
facere mala et n' facit stabilita s^{ed} bona eig in ma
Demeritu' vero diij rason eig qd dum puit et dicit bonu

facere. In n̄ fecit, l. etiam malum fecit; iustq̄ em̄ DEUS
e, nec punit qd̄ necessis faciend.

Præterea nisi libertas tunc indiffie. et arbitri in 250.
hoc pro statu nare lapsa, nec DEUS iustq̄ eet nec hoc,
n̄ DEUS, qia p̄ta igne punit eterno, dum in p̄ta
q̄a sunt necessis fiunt, datq̄, præcepta, q̄a si n̄ obser-
ueng, nobis imputang in culpam, dum in in ara potesse
n̄ sit ea obfessare aut n̄ obfessare. n̄ hoc, qia tunc si-
milit̄ crimina punit, dum in crimina sine culpa fi-
erent, si in potesse hois n̄ eet facere crimen aut n̄
facere; dicit̄ mihi quosq̄ hæretice, q̄o iura præces
sui fures suspendunt, si in fur furari dicit, nec
in n̄ furari n̄ puit, an qia fecit qd̄ n̄ facere n̄ puit,
nqd̄ hoc im probum e, aut cur n̄ puit suspendunt cū
q̄i sum̄a ageffe p̄cept̄ ad salvanda vitam furat, si
qia sponte furatq̄ e, et tunc suspende, qia et tunc sponte
furatq̄ e. aut qia fecit qd̄ n̄ facere puit? si iam
libertem et indiffiam quædis, adeoq̄, dum furem suspen-
dunt hæreticam suam beatitem suul ex alto aspen-
dunt, et in qd̄ in imo regas hoc q̄tra te in alto q̄tra.
Sed inanes raves tuas dicit̄ audire nolo, sat̄, e in fer-
nu' admittis et p̄t̄m aut̄es: q̄o et p̄ liberte indiffie.
Aperit: 2. Hois libertas q̄l̄te in olbe et radi. 251.
calte in int̄le q̄fist̄, adeoq̄, etas fact̄ int̄leq̄ aut̄m
radicalte liber e. 1.ª pars ap̄uti de olbe de fide
e. altera vero de int̄le p̄ximie ad filem accedit
e in q̄tra Durandæ pro more partialit̄is amatoem.
legij præterea ap̄er: hoc em̄ p̄ioni si in.

252. *Q.* 1.^a pars: In illa poa reali hois libertas gstit-
 tuenda e', cuius actus e' electio, cui em gpetit in
 indiffia extrema. Felte eligere, illa poa positio oibz
 ad agendum requisit; agere pot aut n' agere, ut patet.
 Atq; electio e' actus vlti, ut oes phil. cum Arle do-
 cent: go impo in poa vltima felte gstituenda e'
 hois libertas. *Q.* 2.^a pars: Libertas e' pfectio creat-
 realis, ut nemo realis realiter negare pot, in hac
 em rea realis supereminet alias naas creatas sive
 viventes sive n' viventes; go dt felte gstituta, in ali-
 qua poa reali hois. Atq; duplx intm e' hois poa ra-
 alis vltas et intly neg, libertas felte in vltu
 pot subsistere ut altera. apertu pars docet: go dt
 felte subsistere in vltu, adeoq; vltas e' poa felte
 libera.

252. *Q.* 2.^a pars: et siul 1.^a magis gfy: Quislibet n' pot ee
 felte liber: go talis ee dt vltas, gsequa suader
 ex gformae priori a: p: poa felte libera dt positio
 oibz ad agendum requisit; poe agere aut n' agere,
 atq; hoc intly n' pot, go n' e' felte liber. M. h' ex
 naa felte liberi, m: p: 1.^a qidm p'ria qiq; docemur
 experia, qd qndo obbm sufficiente et dare pponit
 et verum, fatim illud gnoscam; ut verum, et sic de
 veritate gvincam, ut illud n' veru gnoscerem
 leam, et hinc obto sufficiente pposito ut vero intly
 n' pot dispentiri. *Q.* 3.^a pars: si obbm dare pponit

ut falsum, illud n' pot' proficere ut n' falsum adeoq;
 ei n' pot' asperituri. Si demum obitum prout ad du-
 biam, iudicium int'ly Indie suspendit, donec p' elec-
 tionem vltij ad alterutra' d'oneq; go p' 2.º si int'ly
 foret fratre liber, sequeret' hoem solo int'lu ante
 oem vltij q'ssum peccare, et sic n' sufficeret' ad
 D. Bern: tolle vltim et inferat' n' erit. pot' em qis
 p' p'tm int'ly damnari, neq; illud D. Augustini lib.
 de duob; ab' locu' h'et, p'tm sine vlti. qe n' poe
 ois mens apud se dicit' scriptum legit. Imo ruerit
 ois sana Th'gia, qe unanimiter ascedat p'tm
 ut p'tm sit dre. ee vltium et vltium a vlti.
 provenire. Pz: autm seqla: ad p'tm p'ly n' reqirij
 qm qd poa. et sit indifferens ad actu' prohibitum
 ut eam ponat aut n' ponat, et t'n ponat; atq; i
 hoc p'ro sequeret' si int'ly et n' pot' vltas est
 fratre liber. ne go hoc q'tra oes DDres indocti aspe-
 ras, int'ly n' erit falsu' liber, s' electiva libertas,
 q'et'it vlti.

Est In int'ly radicali' liber, seu e' caa et radix 253.
 libertij vlti; vltas em Inq'm poa caa r'oe sui n'
 pot' magis ferri in hoc qm in alterum membru', nisi
 penit' cae. sicut hoc cae n' pot' magis viam a eli-
 gere, qm viam b. nisi penit' cae. sicut go cae
 eget ductore, q' cae dicat viam a. ee talem et
 talem, et viam b. ee talem p' ut in discretioe et
 prudente d'oneq; go sit eundem, ita etm vltas eget

ductore suo, id e' p'ca illuminativa, q'c dicit hoc
 obtm e' tale et tale, et illud obtm e' tale et
 tale ut in r'one et p'udente eligat, et d't'et
 q'd fit faciendum. Subsumo: Hicigni p'ca autem e'
 intellus, hic em gnoscens q'ites obtm illud sub his et his
 q'itibz vlti ponit, et q'fi raalis in p'ces ei ostendit
 bonitatem obtm tum sensibilem tum moralem, q'
 gnita vltas d't'at adum: adeaq, ex intellu obtm
 indiffinito p'ponenda vltas h't q'd indiffinito fit, et ex
 q'egenti cum illud ex q'o aliquid h'z caa dicit aut
 radix, hinc etm recte dicit intell' q'd fit caa et
 radix libert' seu p'ca radicali libera sub d' p'ca
 ip'uz hereticum q'ra liberte arbitrii calumnii.

Subsectio

Respondetur p'cipuis hae- reticorum q'ra libertem ar- bitrii calumnii.

254. Q' 7. Auctoritas scripturae et D. Augustini, scriptura
 q' d'm illud: q' facit p'ctm ferr' e' p'cti. D. vero
 Augustini illud ex Ep. 107. ad Vitalem ubi ait: libe-
 rum arbitrium ad diligendu' i' p'cti grandite, f'
 didim'g. Itm ex c. 5. lib. de offi: iust: Quia p'cti
 vltas, facta e' p'cti dura necessitas. Praeterea
 Idm A. Dr: inq'unt, in lib. q'ris imp'cti q'ra Julia:

et pluribus alijs locis potestatem indifficæ ad bonum et
malum, quæ Juliano alijs, Pelagiani exigebant ad
libertatem, acerrimè impugnata, eamque reviviscit, hinc
basim et radicem totius heresis pelagiana; igitur in
state nate lapsa n'c' admittenda huicmodi indifficæ.

¶. His et alijs textibus huicmodi vitæ intellectus n'
derogari quodam arbitrio indifficæ à catholicis astruunt:
Textus enim scriptura dicit interpretari de servitute
et exclusione libertatis gratiæ, n' autem et exclusione
libertatis nate et arbitrii, quæ libertas etiam cum
peccato existit, neque iste textus solum, sed etiam si quis
alii huicmodi sit, ita iuxta S. L. C. P. interpretandi
sunt: quod igitur ut recte intelligas, scito: aliam esse li-
bertatem, aliam realem et physicam: libertas realis
et physica est realis effectio nate. hinc de qua
hic disputamus, et quæ libertatem indifficæ et
arbitrii nominamus: moralis vero libertas est effectio
nate intellectualis n' in statu physico et nate, sicut in statu
moralis aut secundum finem suæ salutis consideratæ, et
tunc potest libertas gratiæ: huic opponitur servitus mo-
ralis, quæ consistit in privatione gratiæ ad promptam
et alacriter operanda salutem requisitam, illi vero
opponitur servitus nate, quæ consistit in privatione in-
difficæ et arbitrii nate. de illa autem loqui faciam
scripturam, quæ alias nihil facit, quod in gratiæ et charitate

n' p'it' d'icim' n' de liberte aut seruite. nae.
255. Text' D. Augstini p' alterum eiq' locum nimirum 47.
ex c. 2. lib. 1. q'ra duas Ep'as pelagiani interpretam;
ait autm hoc loc: l. De ita: p'starum dicat, q'd i' hois
p'cto perierit liberum arbitriu' de hoc genere? libertas
quidm perit p' p'ctm, s' illa q' in paradiso fuit hodi
plena cum immortalitate iustiam, p'ct' q'd naa h'na
d'na indiget graa. Et lib. 2. eodm Tit. c. 15. ait:
P'cto Ad' liberum Arbitrium de naa hoim perisse
n' d'icim'. s' ad p'ndm valere in hoib' subdit' diab'lo
ad pie autm beneq' vivendu' n' valere, nisi ip'sa
vltas hois D'ei graa fuerit liberata, et ad o'e
bonum p'ctiois g'nois p'armonis adiuta. haec S. Aug:
ij' q' priorib' textib' voluerit patet, ultra em
nil voluit, q'm grandite i' p'cti nos p'rdidisse
liberu' arbitriu' ita. s' q'd etm ait De Ange.
supra citat' q'd illud p'ctm q'd in statu innocie
de facili vitare p'ramq' pot'ndm n' nisi diffi-
culte vitare p'om'g, et ita quia p'ct' vltas,
seruata s'it p'ctio dura necessitas p'p'te exclusioem
grae sine q' in via morali Bonum velle n'
valam'g: n' autm Cou'g e' D. Augst'ng de liberte
nae et arbitrii ut sum ex Cou'g citat' patet,
sum etm liquet ex eo, q'd in Cou'g huiusmi impu-
diam pelagii infringere voluit, q' docuit q'd nos
in statu nae lapsi haem' liberu' arbitriu'

ad bonum et malum vno agere illi, qd hbat Adam
in Paradiso Terrestri: ad hoc autem n' requirebat
aliud nisi ut c. Augustinus loquitur de amissione
liberi arbitrii scdm libertatem mortalem, et qd
h' p' graam: qd cum rae dicit n' p' eum etm
locutum ee de amissione libertatis, nae.

256.

Ob: 2. Rom: 5. ait Ap'ly qd unum hoem p'ctm in hunc
mundu' intravit et p' p'ctm mors, et ita in oes
hoes mors p' transit in qd oes p' uerunt. ex hoc
dexte fit urgent heretici: Mors ex p'cto seuta
et ut Rom: 5. dicit: qd ubi e' necessitas moriendi
ibi e' necessitas peccandi s' in statu nae lapsa
nie nobis necessitas moriendi statutum em e'
si hoi seel mori qd etm. necessitas peccandi.
atq' huius argumto pondy dare. n' exigui videret
S: Augustinus lib. de vera relig: dicens: qd nae
superba h' necesse alii invidere qd n' videt.
veru' si in statu nae lapsa h'et indiffia ar-
bitrii.

Ad hoc argumtm. fit. Q: S: in 2. sent: d: 28.
a. 2. ad 5. dicendum: qd mors n' respndet pro pena
cuiuslibet p'cto s' p'cto i. transgressiois, ex qd tota
nae infecta e' unde fit a' necessitate moriendi: hoo
n' liberaz nisi p' graam, ita et a' necessitate subia-
cendi illi p'cto p' originem a' parentibz in posteror
transmissio: n' in omz qd hoo necessio in p'ctm mortale
actus labaz ita. S:.

Ego In in fra dico tran: a: n: c. qd manifeste re-
 fragat s. scriptura, in qd dicit qd Chrg fuerit
 obediens usq; ad mortem adeoq; hinc necessitem
 pte praecipuum nec In hinc necessitem pendi
 ipse met em ait qis me arguet de pcto? unde vi-
 det in illa illac. dicit pte qmitti fallaciam
 qsequit; et ex Ino magis patente seu qsequite
 inferri sonum antecedentem et ming patentem,
 qd pctm logicum e, cum em Chrg mortuus fit
 et mortuus fit D: V: M: qui In Chrg aut D: V: M:
 peccavit Inq; mori latiq; patet qm Inq;
 peccare, et sic potiq; dicendum e, qd ubi e
 necessitas pendi ibi etm e necessitas mori-
 endi, n' autm ubi e necessitas moriendi ibi
 etm e necessitas pendi qia Inq; moriendi
 ad sonum pendi dt ee qsequis, sicut Inq; aal
 ad sonum hoo, n' autm antecedere dt, sicut na
 aal dt antecedere. sonum hoo male em dice-
 res aal e go hoo e bene. autm hoo e goaal,
 sicut bene ex pcto Inq; mors arguit, n' autm ex
 morte pctm.

257. Dixi praeterea: tran: a: qia n' adeo venit in
 doctores utrum illud scripturae q pctm mors
 fit intelligendum de morte naturali, an de morte
 aie, qd e privatio grae: imo n' emissum melli
 voluit, etm si Adam n' peccet mortuus In finit
 utramq; em morte ex pcto j. Adami qseuta scilicet de finis,

et p[ro]p[ter] q[uo]d p[ro]p[ter] origi[n]e[m] et m[er]ito[m] p[ro]p[ter] p[er]tinet, sicut fuit, in
~~ut fuit in easi sua sedem sicut p[ro]p[ter] p[er]tinet~~
 sed in hoc ~~ut~~ fuisse scriptura, q[uo]d p[ro]p[ter] p[er]tinet
 ap[er]tum intelligit mors aie, bene gredi p[er]tinet
 q[uo]d ubi necessitas e[st] moriendi, ibi etiam fit necessi-
 tas p[er]tinet, cum ad p[ro]p[ter] mori n[on] p[er]tinet nisi p[ro]p[ter] p[er]tinet.
 at tunc ager, q[uo]d p[ro]p[ter] statu[m] n[ost]r[u]m lapsa fit ne-
 cessitas ad p[ro]p[ter] moriendi morte p[ro]p[ter] p[er]tinet, cum
 sicut nemo ex necessitate ad p[ro]p[ter] p[er]tinet, ita etiam
 nemo ex necessitate p[ro]p[ter] moriatur. Sed illud
 D. Augustini loc: cit. ad De Aug: ad 3. dicendum
 q[uo]d verbum Augustini n[on] e[st] intelligendum de necessitate
 absoluta s[ed] p[ro]p[ter] p[er]tinet, q[uo]d e[st] necessitas finis, sicut
 em superbi s[ed] fini suo. inhaerere vult, ut sicut
 p[ro]p[ter] p[er]tinet excelliam querat, necesse h[ab]et, ut in-
 videat excelliam aliorum, q[uo]d p[ro]p[ter] p[er]tinet excelliam
 derogat: s[ed] q[uo]d sicut p[ro]p[ter] p[er]tinet superbiam p[er]tinet mortis
 n[on] p[ro]p[ter] hoc necesse h[ab]et ut sicut in actu super-
 biae exeat, p[er]tinet em de uno p[ro]p[ter] p[er]tinet in gloria p[ro]p[ter] p[er]tinet
 transire, s[ed] in bonum ex genere: et ideo n[on]
 e[st] necessarium q[uo]d invidet. hoc: s[ed] De. ex q[ui]bus
 respos[us] sicut elicit.

Ob: 3. si hoc etiam p[ro]p[ter] statu[m] n[ost]r[u]m lapsa h[ab]et libertatem
 indiffie et arbitrii, frustra D. Paulus Romani, scri-
 bens quare n[on] q[uo]d volo bonum hoc ago, s[ed] q[uo]d odi ma-
 lum hoc facio: neq[ue] veru[m] e[st] q[uo]d ad philippens[em]
 scribit q[uo]d DEUS e[st] q[ui] querat velle et f[ac]ere:

258.

neq. qd in p[ro]p[ri]is legi qd cor regi in manu Dei
p[ro]curat, soluerit inclinabit illud, atq. h[oc]
scriptura falsificari n[on] p[otes]t. qd h[oc] in statu
nae lapsa n[on] h[ab]et libertatem indiffic. et arbitrii.
C[on]f[essio]: h[oc] pedem claudum n[on] p[otes]t ambulare nisi
claudicando, s[ed] p[otes]t et q[ui]dam curvitas vltis:
qd h[oc] in statu p[er]i existens n[on] p[otes]t n[on] p[er]uare.
R[ati]o: Neutr[us] horu[m] ventu[m] aliqd libere derogari
arbitrio n[on] illo ad Rom: qd Ap[osto]l[us] n[on] aliud offen-
dit, qm q[ui]nta s[un]t q[ui]p[er]ificia carnis aduers[us] p[ro]p[ri]a
q[ui]a agre nimie superat, n[on] aut[em] q[ui] abso-
lute superari n[on] p[otes]t, adeoq. in eo minutum non
libere et arbitrio p[otes]t. Ad. p[er]m[ission]e ostendit, qd id
qd antea et durante statu innocentie facile
agere p[otes]t, in statu nae lapsa difficult[er] nimie
operari q[ui]cunq. p[otes]t rebellioem p[ar]ti inferiori, et
sensitiva ad p[ar]tem superior[em] et r[ati]o[n]em.
Ad altera[m] h[er]esi locu[m] dico: Illu[m] p[re]senti loco
s[un]t ostendere, qd sine gra[ti]a DEI bonu[m] operari
nequeam[us], aut etia[m] qd ois no[n] actus operis
dependeat a DEO p[ro]p[ri]e p[ro]mouente. Inq[ui]s i
causis stante ut Th[om]as unanim[iter] asserunt
In in. Inad. De. DEO, tum in A: de gra[ti]a.
Ad 3. script: ex p[ro]verbis, dicit: ibi ostendi, qd
DEUS p[otes]t ferire sul. ac efficacit[er] vram vltim
dirigere, absq. illa viol[ent]ia aut necessitate, q[ui]bus
null[us] e[st] tam refractari[us] qm DEUS n[on] p[otes]t vocare

servat et efficaciter ut liberi, ac sponte se
 gressat ad DEUM, esto etiam Rex. Si ergo cor
 regi, in manu DEI est, ut. Quid DEUS p. gratiam
 suam sine illa recipite, si sola fuerit, gratia
 infallibilitate inclinatur illud quovis, volent.
 Ad q. ita. R. d. l. Or. loc. cit. ad 4. Dicendum. 2. 5. g.
 quia ratio illa tenet in illis, qui agunt propter necessitate
 nam in quibus de necessitate operantur, sed exigentia
 perfectionis et defectum operantur; n. autem tenet in
 vultu, quia hoc habet virtutem, ut n. uti vult. si
 in glorium usum exire. Et, sicut hoc habet vir-
 tiosum, ut n. uti vult. hoc. l. d. Ex quibus infra
 d. M. has pedem claudum, n. ut ambulare nisi
 claudicando, pede claudicante ex virtute naturali
 n. ut ambulare, agens ex necessitate, nate nisi
 claudicando. c. M. pede claudicante ex virtute
 moralis, n. ut ambulare, agens ex velle, nisi clau-
 dicando. n. M. et d. M. si petm est quaedam virtus
 moralis, velle, ex indiffia et electione, agentis, c. m.
 et quaedam virtus naturalis, velle, ex necessitate, agentis
 n. m. et c. Casus diffinis, ut ex textu praesentato. l. d. r. j.
 Obj. 4. q. tra. aper. 2. Intelligitur est sicut liber: q. o. p. a. 2. 60.
 q. o. q. e. indiffia ad opposita, e. sicut libera,
 et q. intelligitur e. q. o. huiusmodi: q. o. p. m. ex eo, qd. in-
 diffia velle, proponat indiffiam intelligit adeo, ut
 si intelligitur velle, n. proponat obtem indiffiant, velle, pa-
 ritur d. maneat indiffias.

R: n: a: ad h: p: d: M: poa qe e indifus in agen-
 do, illa e fcltr libera c. M: poa qe e indifus
 folu in representando, five qe alteri aliqd
 representat indiffente u bonitas eig et malitia
 illa e fcltr libera n: M: et d: m: atqz intlg e
 poa huigmi, id e. e indifus in representando c. m.
 e indifus in agendo n: m: et c: pt aliqd e in-
 difus l. in cendo l. in representando l. in agendo
 in cendo aliqd diuz indifus, si raoc sui et
 prii ee donatu n' fit, talite e indifus hoc
 proo obta petoy cras curret, fita petoy ut
 currat donatu n' fit: in representando ali-
 qd e indifus, feidm in se donatum fit, ut fit
 aut n' fit, alteri in fu aliqd representat, ut
 ipsum neq. pro neq. gra eligat, p alteri cui
 representas fit electioem remittat. In agendo de-
 n' qe diuz illud indifus, ui circa actioem aut n'
 actioem qpetit electio; et hoc indifia qstituit
 file liberum qm d'z libertas fcltr p'ctio
 crea realis ad agendu aut n' agendu, unde
 tm fcltr liberum ex quni d'z diuz illud,
 qd p'ctio oibz ad agendu regifit, pt agere aut n'
 agere: at hoc indifia n' qpetit intllui p'cti
 ut f'p'ra probavim, intllui. In qgnit indifia in
 representando, unde e radicalite liber.

261.

Def: 5. Libertas e p'ctio crea realis n' crea
 fimpltr p'raalis ut paulo ante dixim: go in eo

felix q̄stituenda e, q̄ felix reale e. Subsum
 atq; intell, n̄ autm vltas, e felix realis, vltas v̄
 e. realis v̄tm q̄ participacione, q̄ l. ex hoc patet,
 q̄ r̄o sup̄iet p̄alem illuminacionem, illuminare
 autm intellui q̄renit n̄ vlti, hoc em p̄o r̄o e.
 go in intell. felix q̄stituenda e libertas et n̄ in
 vlti. Praeterea. Jam l. drem l. p. q. 82. a. 3. Jussu
 nobilior p̄o x̄ e, qm vltas, atq; nobiliori p̄o tri-
 buenda e nobilior p̄fectio: go etm intellui in ce-
 r̄a realis nobilior p̄fectio tribuenda e n̄ vlti.
 Subsum atq; nobilior p̄fectio r̄a realis e li-
 bertas filis, qm fil libertas v̄tm radicalis.
 go etm filis libertas tribuenda e intellui n̄
 vlti, auedit etm, q̄ intell, moveat vltm in
 r̄a finis, adeoq; fil 1. movens q̄sqr̄ et
 jam liberum p̄

R̄: ad obiectum e. a. m. e. huius falsitas et positivae
 et privativae ostendij. positivae hoc entymēta
 q̄ d̄a e gl̄a oes p̄lor electio e p̄fectio r̄a
 realis n̄ r̄a simpl̄r. go in eo felix q̄sti-
 tuenda e q̄ felix reale e. Et si electio
 foret atq; intell, privativae autm hoc entymēta:
 Petum morale e imp̄fectio r̄a realis n̄ r̄a
 simpl̄r, p̄ q̄a realis e: go in eo felix q̄stituenda
 q̄ felix reale e, privatio atq; em. i. b. e ubi e atq;
 adeoq; petum felix erit q̄ intellum gl̄a oes theo-
 logos. Non go r̄ p̄fectio r̄a realis, p̄i q̄renit

ga realis e. statim in illo fclto gffluenda e
qd fclto reale e, fclm in eo gffluat p. qd
reale e p participacionem.

262. Ad illud 1. Dns loc: ut. diij. illud eodem loco An dicere
velm nobiliore ee intellu: ne tu fclto gffluat, ait:
~~em~~ eorū eminia unig ad alteru p attendi
duplts uno mdo fclto alio mdo fclm qd gffluat
autm aliqd tale fclto prout e fclm se. fclto tale
fclm id autm prout diij tale fclm refut ad al-
teru: fclto go intellu et vcltas gffluat fclm fclto
intellu eminentior ^{invenit} ~~impedit~~, et hoc apparet ex
gparacoe obtm adinvicem: obtm em intellu e sim-
plicis et magis cofolubem, qm obtm vcltis: nam
obtm intellu e ipfa rao boni appetibilis, bonu autm
appetibile, unig rao e in intellu, e obtm vcltis.
Ento autm aliqd e fclto et abffrativ, tnto
fclm se e nobilior et altior, et ideo obtm intellu
e altior, qm obtm vcltis: cum go pta rao pce
fit fclm ordinem ad obtm, fequit qd fclm se et
fclto intellu fit altior et nobilior vcltis: fclm
qd autm et p gparacoe ad alteru vcltas inve-
nit interdu altior intellu ex eo fclto, qm obtm
vcltis in altiori re invenit, unde melior e amor
DEI, qm gnis. Ex hoc Texte hlij diij p libertem,
etm p tribuū vcltis, tribuū tu nobiliori pce fclto
fclm qd licet talis n fit fclto. prout t. m.
l: p m: atq nobiliori pce tribuenda e nobilior
p fcltis, fi aliunde implicaa fit c. m. fclto m. etc.

Est autem magna implicata intellu ad libertate facta
sibi usurpanda, cum intellu rae sui sit poa ne-
cessaria receptiva obli, qd ad gnosere, ut ei ne-
dianfily sensibz et intellu agente pponij.

Ad ultm qd addiz, ficut qd intellu moveat vltm
in rae finis, Quum diffioe: movet in rae finis
id e representando et pponendo finem c. id e ut
ipse intellu sit finis n.: ex eo qd intellu pponat
vlti bonu aliq a qo movet, n seqz qd sit i.
movers file, s. vltm qd sit radicale movens, et
ideo n e i. file liberum s. radicale vltm.

Ob. 6. Intellus n e caa libertz, qo neq, radix eig, 263.
c. vides certa, siqdm rae radice sine aliud in-

66. telgi s. qm caa. p. a. intellu neq, e caa libertz in actu
i. neq, in actu 2o, n in actu 1o: qia libertas in actu i.
n e aliud, qm ipse naali, poa vltis: n e tm in actu 2o
intellu em respu huic aliud n vides qm gdis sine qo n,
n em aliud in actum secundu influit, qm qd obtm
cul indifia pponat vlti, qd fuit pura gdis sine
qo n.

R: d: a: Intellus n e caa libertz, proxima et imdta
c. a. n e caa remota et radicalis et n. a. et c. ad
p: dico intellum ee caam radicalem libertz, tam in
actu i. qm in actu 2o, nec vltm ee applicaoe obli,
qemaomdm approximas ligni ad ignem, Tribus em
obli sim qudam motiva, et fuit ut sit acte ex-
petibile, qd pns tales fuerat n nisi in poa su.
2. vltm obli, vltm i. s. de rae libertz, ppta in actu naali qo.

Sect: II.
Utrum et quis indiffia sit de
raoe libertis pfectæ in statu
nae lapsæ?

264.

Diximus N. 245. et alibi indiffiam arbitri alia ex
gradibus, quæ sunt quæ indiffia est ad agendum aut non
agendum adeoque ad membra gradatoria, alia gra-
diorum, quæ quæ indiffia est ad agendum bonum aut malum
quæ gratia est. Offensum etiam priori sect. est quod
libertas indiffia in homine reperitur etiam pro statu
nae lapsæ, neque, solum ad membra gradatoria, sed
etiam ad gratia illam se extendere proia sententia
non docet experientia: dubitatur enim num utraq; in-
diffia tam gradiorum quam gradiorum sit de raoe
libertis pfectæ in statu nae lapsæ? heretici
pelagiani cum Heresarcha suo Celasio dice-
bant ad libertatem multa necessaria esse non solum
indiffiam gradiorum sed etiam gradiorum et peccatorum,
proin dicebant neminem pfectè liberum esse si non
sicut agere et non agere ita etiam bonum et ma-
lum agere potest, contra quos in elegantes decertans D.
Augustinus lib. 1. operum imp: contra Julianum aliosque pe-
lagianos nervosè ait: liberum non est, nisi quod duo sit
velle, id est bonum et malum: liber ergo non est, qui

malu' n' pot' velle. de qo etm ipse dixit, DEUM
 nisi iusto, ee n' pot' fuisse DEUM laudas, ut Ei
 auferas libertem? Sicut etm ea modernj, qj
 qidm pelagianor in hoc sui aperto errapu pro-
 fiteri, nec tñ ipsi saltem pro statu via de rase
 libertis solam q'radioris indiffiam adstruunt, s'
 volunt libertem qidm s'lm se et imp'ctioe sui
 absoluta n' includere libertem specificaois adeoq'
 DEUM absolute liberu' ee esse malu' absolu-
 te facere pot', eam tñ in q'ctioe respectiva
 ad statu via includi, Tadeoq' neminem
 videntu' esse liberu' ee, nisi s'ul' in indiffia
 ad q'radioria sit indiffus ad q'ria bonu' et
 malu'. q'ra. q'ra tñ sit

Apertio: Neq' de rase q'ctiois absolute libertis, 2. 65.
 neq' de rase q'ctiois respectiva ad statu via
 etm pro statu rase lapsa e' indiffia q'variati;
 l. specificaois, s' potus libertis e' imp'ctio, q'ctio
 autu' sola indiffia q'radioris et exercitii. Est
 S. Dnis nec n' P. Augusti pp

Q. 1. ab auctoritate S. Dnis, qj in 2. sent. d. 25. a. 1.
 ad 2. sic ait: dicendu' q' ad raseu' liberi arbitrii
 n' p'inet, ut inditrate se heat ad bonu' l. ad
 malu', qia liberu' arbitriu' q' se in bonu' ordi-
 natu' e' cum bonu' sit obtm vltis, nec in malum
 tendat nisi p'be aligem defectu', qm apprehendit
 ut bonu', cum n' sit vltas aut electio nisi boni

ia sit de
 n' statu
 h'ip' d'ia
 r'ad' ad
 aliud p'p'
 in ead' n' d'
 est: e' p'p'
 in pro p'p'
 r'adioria, p'
 via p'p'
 a' d'ia, in
 p'p' de rase
 l' r'adioria
 r'adioria de
 p'p' de p'p'
 p'p' de p'p'
 p'p' de p'p'
 p'p' de p'p'

aut apparenti boni: et ideo ubi effectus est li-
berum arbitrium, ibi in malum tendens n' p't,
quia impetu ce n' p't. p' hoc ad libertatem arbitrii
p'tinet, ut alicui aliquid facere aut n' facere
p't, et hoc DEO quoniam, bona enim quae facit, p't
n' facere, nec tamen malum facere, p't. Ita S. D. qui
clarior est adhuc sententia idem repetit: q. 22. de veritate
a. 6. subdens: ubi n' est defectus in apprehendendo,
n' p't esse veritas mali sicut patet in beatis, et pro-
futo dicitur quod veritas malum nec est libertas nec pars
libertatis, quoniam sicut aliquid libertatis signatur: sicut
iterum h'c 1. p. q. 62. a. 8. ad 3. ubi inquit: quod liberum
arbitrium diversa eligere p't privato ordine fini-
nis, hoc p'tinet ad perfectionem libertatis eius, p' quod
eligat aliquid divertendo ab ordine finis, quod est
peccare, hoc p'tinet ad defectum libertatis: unde
maior libertas est in Angelis qui peccare n' pnt,
quam in nobis, qui peccare possumus, ita clarioris
S. D.

266. R. Eadem operatur a tunc: ois effectus creatus pro
quoque statu deinde consistens, et ut participatio et
emanatio effectus divinae, alias daretur aliqua effectus
creata n' dependens aut emanans a 1. effectus:
atque indifferens ad malum aut ad gloriam n' est parti-
cipatio et emanatio divinae effectus: quod p' m. p. simpli-
cat quod a 1. et centrali effectus emanans aliquid ex pa-
naa tendens in malum est impetu, ce n' p't

tendit ex sua natura in malum et in peccatum, et ipsa
 est in peccatum, nam omnis potentia specificata ab actu suo
 proinde si actus ad genus naturalis tendit et malum et in peccatum,
 ipsa etiam potentia dicitur esse in peccatum: atque ista bonitas
 est in peccatum et est in peccatum, extra indiffinita ad malum
 et ad gloriam et potentia tendens ex sua natura in malum
 et in peccatum: ergo indiffinita ad gloriam vel par-
 ticipatio et emanatio hanc participationis. M. p. magis:
 implicat arborem certis bonis fructibus naturalis ma-
 los facere ex fructibus enim eorum generatis eos
 aut. Evangelista: ergo etiam implicat, quod a se et certis
 fructibus emanat aliquid tendens in peccatum et malum:
 tamen nulla est participatio neque, pro statu vice, que non sit
 emanatio ista participationis, cumque indiffinita generatitatis
 non sit participatio huiusmodi, in peccatum potest dicen-
 da est in peccatum libertatis.

Res. 2. Si indiffinita ad gloriam est participatio, saltem ref. 2. 67.
 pertinet ad statum vice, illam etiam Chrysostomus
 tamen caput iratum dicit huiusmodi, sed Chrysostomus
 eam non hinc, aliam fuisse ab intrinseco et ex sua
 natura quae tali peccabilis, quod in statu: de Juncat: et
 admittit per virtutem unionis hypostaticae Christi
 intrinsece trahentis, p. p. secula: et est dicenda participatio
 etiam respectiva ad statum vice, que non fuerit in capite
 vero Christo, cum ille caput sit et speciosus forma pro
 filii hominum, atque in eo habet omnis plenitudo gratiae:

go si e' graa aut effectio etm usq' status, via
libertas, q'varietz, cam etm Chy' Ong' dicitur huiuspe,
gia go hanc p'endi poam proxima Chy' n' h'uit, ca
effectio dicenda n' e' p' potiq' imp'fectio

268.

Ob: 1° q'lis acty talz e' poa ut quibz asserunt phi
cum Arle: go si acty e' imp'cty vituperabilz et
malz, talz etm erit poa talz acty. sub: atqui
acty indifia ad malum malz e' et imp'cty, acty
em huiusmi p'ctm e', p'ctm autm malu' e' et vi
tuperabile: go etm indifia ad malum, seu poa con
trarietz mala e' imp'fecta. et vituperabilz. 2°
Ut dicit in trac. de pctis tam ipsam p'ctm facto
sumptum, qm etm p'endi poa n' d' nisi metu nihil
in puro privatio existens, atq' qd e' pura privatio
aut purum nihil, n' p' ee effectio, p' e' potius
carentia et defecty effectiois in s'cto apto, adeq'
et eig imp'fectio. go indifia q'varietz n' e' neq'
respectiva effectio ad statum viae, p' potiq' eig
imp'fectio et defecty. 3° In Gen: dicitur: vidit
DEUS unisa qae fecerat et erant valde bona, atq'
n' e' valde bonum qd et q'ateng e' a DEO et 1°
bono defectibile ac creatori suo refractarium:
neq' illud bonum e', rase cuiq' qis h'it, ut p'it re
fragari et deficere a DEO 1° bono (i. ut probari
p' a q'rio talit' bonum e' a creatore suo n'
poe deficere, illi n' p' refragari p' hinc et

plenitudo gaudii est in caelo, ubi et Angeli re-
 spondent ad amanda DEUM, nec ab eo defi-
 cere possunt: ergo est gaudium malum est à DEO posse
 deficere et illi refragari, sed atque quod hoc à DEO
 deficere potest et illi refragari, sed ex indiffi-
 gtrarietate: ergo indiffi gtrarietatis non est bona tadeoq
 nec aliqua perfectio, sed potius imperfectio. Et itaque de
 ratione libertatis, perfectio sive absoluta, et sicut se per-
 tate sive considerata ad statum viae sola in-
 diffi gtrarietatis, et exercitii, et auctum sicut in
 illa etiam indiffi gtrarietatis, sed. resp. arg. com.

Subsectio Respondez Argm: contris.

Ob 1.º autoritas scripture, quae per Ezechielum 15. libertatem
 explicat per potestatem extendi manum ad ignem aut 269.
 aquam seu bonam et malam ut interpretantur, quod
 potestatem in indiffi gtrarietatis, quod de ratione li-
 bertatis, et indiffi gtrarietatis.

R. c. a. d. c. ergo de ratione libertatis absolute et sicut se per-
 spectata, et indiffi gtrarietatis, n. c. de ratione libertatis
 respectiva ad statum viae subd. et de ratione eius quod
 ad eius imperfectioem et per defectum confirmatio in
 gratia c. c. et de ratione eius quod ad eius certitiam

quidem aut effectum n.c. n' disputamus qd in pro-
senti statu vice n' p'ing liberi indiffia tu gtra-
riet; et gtradior; p' t'atm ngamg indiffia gtra-
riet; arguere pot'is effectum aliqua qm imp'ctioe
et defectum ure libert; gtra q' obio nil.

270.

Obj. 2. Iustando solui: qo maior e' libertas,
eo maior e' effectio hois, atq; qo maior e' indiffia,
eo maior e' libertas: qo etm qo maior e' indiffia
eo maior e' effectio hois. M. suadez ex eo, qd libertas
s'it effectio p'ca hois; m. vero h' ex hoc, qd libertas
g'istat in indiffia, unde sicut ex minori indiffia
minor etm e' libertas sicut dixim' de g'usticia
que ideo q'adq; minuit vlt'ia in raeo libert; qia
indiffiam minuit: ita etm ex maiori indiffia ma-
ior ea d' libertas. Unde s'ub: atq; ubi indiffia
se n' solu' extendit ad g'ratioria s' etm g'ria,
ibi maior e' indiffia, qm ubi se t'atm extendit
ad g'ratioria: qo etm ubi d'at indiffia g'trarietis
s'ub et g'tradior; ibi maior e' effectio hois. s'ub 2.
atq; nulla effectio crescere p' q' aliquid qd e' imp'ctio:
ig' p' effectio hois maior e' ubi d'at indiffia con-
trariet; indiffia g'trariet; n' p' ea imp'ctio
s' magis effectio.

271.

R: Imprim' hoc arguto probi nimiu' adeoz
nil probaret em, s' t' aliquid probaret, qd hoc
pro statu nra lapsa eet mag; liber. adeoz, et

magis perfectus quam DEUS, quoniam in DEO nec datur
 nec dari potest indiffinita generis, et ad malum.
 Q. In 2. in fra: h. M. quod maior intensivè est liber-
 tas, sive quod perfectior est libertas. eo maior est perfectio
 hominis c. M. quod maior extensivè tantum est libertas, sive
 quod magis libertas se extendit, eo maior est perfectio
 hominis, subd: quod magis se extendit servato in ordine
 ad finem debitum eo maior est perfectio c. M. quod magis
 se extendit praetermissis in ordine ad finem debite
 adeoque degenerando à fine, eo maior est perfectio
 n. M. et d: m. atque quod maior est indiffinita servato
 in ordine ad finem debitum eo maior est libertas,
 c. m. quod maior est indiffinita degenerando et praeter-
 missis ordine ad finem, eo maior est libertas
 n: l. subd: m: eo maior intensivè seu perfectior est
 libertas n. m. eo maior extensivè T. m. et n: c.
 Ad hoc ut aliquid sit perfectum debet esse in ordine ad
 finem debitum quod praetermissis quod fit ex defectu fit,
 ut in S. D. quavis aut, et ipsa naturalis ratio suadet:
 et ideo cum viatores indifferenter sint indiffinita
 generis, et hoc, quod potest deficere à suo ult: fine,
 et peccare, indiffinita talis eis non est perfectio, sed de-
 fectus perfectiois. Et hoc est quod ait S. D. 1. p. q. 62.
 a. 3. ad 3. Dicendum quod liberum arbitrium sicut se habet
 ad eligendum ea, quae sunt ad finem, sicut se habet
 intellectus ad desiderios; manifestum est autem, quod ad virtutem

intellectus finet, ut in diversas quiescencias procedere
possit secundum propria data, sed quod in aliqua quiescencia
procedat praetermittendo ordinem proprium, hoc est
ex defectu ipsius: unde quod liberum arbitrium
diversa eligere potest servato ordine finis, hoc
finet ad perfectionem libertatis eius, sed quod eligat aliud
divertendo ab ordine finis quod est peccare, hoc fini-
net ad defectum libertatis.

272. Obi. 3. Exercitium libertatis est extensio perfectionis
eius, atque hoc etiam dum peccat habet exercitium
suae libertatis: ergo etiam atque ex indifferencia quiescencias
est extensio perfectionis eius. Ad hoc, etiam potest periri
est extensio perfectionis libertatis. n. videtur contra
petitum enim non foret petita nisi fieret in libertate.
M. p. Exercitium alicuius perfectionis est extensio per-
fectionis huiusmodi, atque libertas est magna huiusmodi per-
fectionis. ergo exercitium libertatis est extensio perfectionis eius.
R. d. M. Eo fere modo ergo proprium exercitium libertatis
servato ordine ad finem dicitur est extensio perfectionis
eius. M. exercitium libertatis praetermittit ordinem ad
finem dicitur est extensio perfectionis eius n. M. et d. n.
atque hoc etiam dum peccat habet exercitium suae
libertatis servato tamen ordine ad finem dicitur enim n. n.
praetermittit ordinem ad finem dicitur enim n. n. n. n.
ratio distinctio huius ex dictis obiectis prioribus.

273. Obi. 4. Abstinerere a peccato est aliud perfectum et lau-

dabile, go etiam potest peccare. sed pro statu via
 pertinet ad perfectionem libertatis. a: tum ex naturali
 suadeat instinctu, tum etiam hinc ex illo excellenti, qui quod
 transgredi et non transgredi, facere malum
 c: p: ex eo, quod libertas hoc ipso quod dicitur indiffia
 non potest respicere abstinere a peccato, quia etiam supponit
 potestatem peccandi: go unum nequit pertinere ad
 perfectionem libertatis, quia etiam ad eam pertinet
 alterum. R: d: a: abstinere a peccato est aliquid
 factum ex eo quod respiciat potestatem peccandi aut quatenus
 habet potestatem respicitur: a: est quod factum quatenus
 est liberam voluntatem abstinere a peccato respicitur, et per
 vato ordine ad finem dicitur libertas exercere
 c. a. et n. c. ad hunc p: R: quod quoniam libertas ab-
 stinendi a peccato non potest dari, quia quodlibet peccandi potestatem
 aliam quatenus abstinere a peccato est aliquid factum
 non tam respicitur quoniam respicitur potestatem peccandi, et in eo
 factum, quod servato ordine ad finem dicitur liber-
 tas exercere a: hinc: Ergo a: indiffia est fundamentum totius moralitatis
 actuum humanorum?

Sect: III.

Quenam indiffia sit fun-
 damentum totius moralitatis actuum
 humanorum?

Reprobamus sed priori errorem pelagii, suorumque,

nee n' gradinim sentie alioru' quomda solen-
tium indiffiam gstrictis n' ee qidm pfectioe simplis
talem libertis, ne sic OEO cum Pelagio libertem
adimerent, ee tn pfectioem respectiva ad statu via:
dicentes hanc gstrictis indiffiam ex defectu li-
bertis provenire et impfectioe ee n' pfectioem
eig. Alia iam difficultas examinanda venit,
an nimiru' ad merendu' aut demerendu' sufficit
libertas a coactioe et libertate seu spontaneitate,
ut Jansenij innumeris patru' textibus probare
nisi, an vero requiratur libertas a necessitate seu
gradinioris et indiffia? quam difficultatem ex-
plicabit

274. S'pertio: quodam totius moralit' actu' horum
n' ee nec ee p' libertas spontaneitate, p' libertas
indiffia gradinioris et exercitii. ita OEO catholici
gl'ia Jansenij.

Q. S'pert. 1.º ab auctoritate. 1.º qidm ex eo qd ab
Innocentio 10. et Alexandro 7. hae proo in bulla
gl'ia eundem Jansenium damnata p' qd in
5. damnatas ordine 3.º e: Ad merendu' l. de-
merendu' in statu nae lapsa, n' regim' in hoc
libertas a neq' necessitate, p' sufficit libertas a coac-
tioe. vba bulla seu sonant: 3.º ad merendu'
l. demerendu' in statu nae lapsa, n' regim'
in hoc libertas a necessitate p' sufficit libertas

à coactione, haeretica deularum et ul' salu
 damnant. 2.º autoritate gelij q' tra Lutheru
 & calvini, alioq' seps: 6.º can. 4.º dicentis, si
 quis dixerit liberum arbitrium à Deo motum
 et excitatum nihil cooperari neq' p'oe dispen-
 dere si velit p' anat' hema. fl. 3.º auto-
 ritate D'ni Angli q. 6.º de malo a. un. sic de elec-
 tione h'na dicentis: Quidam posuerunt, qd' vltas
 hois ex necessitate moveat ad aliqd' eligendum,
 nec tñ ponebant, qd' vltas cogere, n' em oe
 necessarium e' violentum, s' solum id cuius proprium
 e' extra: unde et motus naturales inveniuntur
 aliq' necessarii, n' tñ violenti s' ex verissime
 depictam Jansenii mentem, s' audi qd' de har
 opinione S. Thoas senserit etiam p'iggm Jansenii
 in reu' eet naa: subdit autm l. 1.º q. 1.º h'c
 autm opinio e' haeretica, tollit em raocem
 meriti et demeriti in h'nis actibz, n' em
 videt' ee meritorium l. demeritorium, qd' aliqis
 si ex necessitate agit qd' vitare n' pot, etiam
 exumeranda inter extraneas p'blie opinioez,
 qia n' solum q' strariay fidei, s' febrekt oia
 propria p'blie moralis: si em n' s' liberum
 aliqd' in nobis, s' ex necessitate moveat ad
 volendum tolli deliberas, exhortas, praecpta

et punitio, laz et viluperia circa qd mora.
qz pilla veritas. haec S. D. qua ex aliis sola suffi-
cit, ut pateat, qd de Jansenii, suorumq, opinioe
sententia fit.

4.° Elm ex auctoritate summi Pontificis Cui s. Gregori
13. et Urbani 8. qz in suis constitutioibz contra Mi-
chaëlem Baium int alias eidem Baii pces
etm duas sequentes damnant ut hereticas. 1.°
et ordine 39. et sic sonat: qd schisme fit, etm
si necesse fiat, liberè fit. Altera e' ordine
66. et sic se habet: sola violentia repugnat libertati
hominis naturali. prima alia contra hanc sententiam
ab auctoritate professi sunt, sex allatis, quatuor
ab auctoritate fit, sed qstas. unde.

275. Pz 2.° à raoc: Ine ad raocem meriti aut de-
meriti n' sufficit libertas spontaneitiz, p requirit
libertas indiffia qstadiois quod e' sola spon-
taneitem n' pot salvari liberum arbitriu', qd m
e' fundm'tm totiqz bonitiz aut malitiz moraliz
meriti et demeriti, atqz e' solam spontaneitem
n' pot salvari liberum arbitriu' p qo etm ad
raocem meriti et demeriti n' sufficit libertas
spontaneitiz, p requirit indiffia qstadiois. Mte
quod Jansenius cogit ipsemet aperat, liberum
arbitriu' ce fundm'tm totiqz bonitiz et malitiz
moraliz. m. p. Si e' solam spontaneitem pot salvari

liberū arbitriū, sequere qd pater. p qd si foret
 actio pfectiū libera, qd sequas e' qtra fidem et
 absurdū: qd p. sequa ex eo, qd pater et filij
 pparent p'v'itū hū' cu' p'lenia advertentia
 rarij. Et sumā spontaneitē sine ulla violētia
 necessio tū et sine indignia. qd qd falsitas
 autem p. ex hoc: qd ita sequere qd pater et
 filij eent. P'ri p qd si sicut dicunt P'ri crea-
 turarū, hoc autem fuit error veterū hēreti-
 corū p'p'ertim Macedonianorū. sequa ope-
 dij: Vera et p'p'ita libertas eent'ct' exigid
 d'ni' operantij in qd' faum ut ipse san'ctus
 fateri qd si pater et filij libere p'v'ant
 DEUM p'v'itū: ipsa p qd si p'v'as libera
 arguit P'rium sui operantij P'ris et Filij,
 p'v'itū sequere qd P'ter et Filij eent P'ri
 p qd si.

Ch: et p. eadm m. 2°. Liberū hōiū arbitriū 276.
 et emanat et participat i. et d'ni liberi, atq;
 i. et Trini liberum n' p' salvari p' solam
 spontaneitē: qd neq; liberū hōiū arbi-
 triū p' ea salvari p' m. p. DEUS s'c'm ea p'v'itū.
 d'ni' liber, qd nulla necessio urgente fuit
 n' autem s'c'm ea qd necessio fuit, imo ne s'c'm
 hoc liber d'ni p', alias e' d'ni p'et, qd se

libere amet, intelligat, genuerit libere verbum
dicit autem libere creasse oia creata, eo qd
nulla necessitate urgente creavit: go j. et dicit
libere n' pot' salvari q' solam spontaneitatem. hoc
advertens S. Dr. j. p. q. 19. a. 10. ait: Dicendum, qd
liberum arbitrium habemus respectu eorum, qd n'
necessitas solum, l. naturali instinctu. et paulo
post: Cum igitur D. & U. ex necessitate suam bonitate
velit, alia vero n' ex necessitate, respectu illorum
qd n' ex necessitate vult, liberum arbitrium
habet. Ita S. Dr.

277. *De eadem apert. 3. In illa libertate consistendum
fundamentum totius moralitatis, quae sola ita aliquis
agit moraliter bene, ut pro merito mereatur premium,
l. contra: atque hoc facit sola libertas indifferens
n' autem libertas spontaneitatis, go etiam in libertate
indifferens et n' in libertate spontaneitatis consistendum
est moralitatis fundamentum. M. h' in terminis,
n. p. nemo pro merito laudando agit bene moraliter
ita ut pro merito mereatur premium, l. contra: nisi
q' et quando facit aliquid, qd habet in sua potestate
et disponere, atque hoc fieri n' pot' sine libertate
indifferens et arbitrii: go p. M. p. Tunc h' merito
pro merito dicens similitudinem ad premium, quando ali-
quis dat aliquid de se, ut accipiat aliquid de*

alieno, siue aliquid exhibet ex his quae in potestate sua habet, ut accipiat ab altero aliquid ex his, quae sunt in illius potestate, atque quod fuit huic, fuit aliquid quod habet in sua potestate. quod in prioribus syllogismis magis evidens est, quia illud solum in sua potestate habet, de quo ad libitum et ad arbitrium disponere possumus, huic autem dispositio indiffinita invidetur ut patet: quod

C. B. Si ad rationem meriti et demeriti moralis 278. sufficeret sola libertas à coactione, et agentia sensitiva naturalia et bruta aientia meriti et demeriti moralis essent capacia, et sic eis premia morale daretur ex merito, quod hoc absurdum est, quod in M. p. et agentia naturalia sensitiva sunt libera à coactione, et quae naturaliter agunt sponte aequali: proinde fundamenta moralitatis essent sola libertas spontaneitatis, et bruta aientia huic fundamentum ferent, ideoque et meriti aut demeriti capacia forent. 2° de merito aut demerito in genere notis habet et hoc ex observacione boni et observacione praecceptorum, atque praeccepta non dant nisi in diffinitis, quod neque merito aut demerito habet nisi ab indiffinitis. M. quod ex natura meriti et demeriti, ita enim demeritum seu peccatum dicitur factum

Leguntur q̄tra legem: m. p. praecepta dan̄ ne
 aliq̄d potens fieri fiat, aut aliq̄d sub aliq̄d
 potens n̄ fieri fiat, s̄ q̄d p̄t fieri aut n̄ fieri,
 q̄d t̄ng et à q̄o fieri p̄t aut n̄ fieri, cabeng et
 ab eo indifus et ut fiat aut n̄ fiat: q̄o pra-
 cepta n̄ tan̄ nisi in diffatibz. Unum p̄m
 necessu' e', ut aperat Jan̄senig, aut oes
 leges et praecepta s̄v̄e una s̄v̄e h̄na hoibz
 ee inutilia et otiosa, aut indifiam et
 n̄ solam spontaneit̄em ee fundam̄ totiq̄
 moralit̄is: p̄m dicere e' q̄tra r̄asem, adeq̄
 n̄ p̄cedum; igit̄ indifia fundam̄ moralit̄is
 adstruenda. *lib. resp. a. c.*

Subsectio

Solvuntur Obiectes

279. *Ob.* 1.mo Autoritas D. Augustini et D. Thomae
 quam prior lib. 3. de lib. arbit. c. 3. ait: q̄d ex
 eo p̄cipi' liberi sumz arbitrii, q̄d volumz, et
 q̄d talimp̄ical actus n̄ra n̄ee liberi, q̄m n̄ ee
 veltium. D. Thomas vero in 2.do sent. d. 25.
 a. 4. in 3. ait: Dicendum q̄d liberi arbitrii
 ex eo dicit̄ q̄d cogi n̄ p̄t. It̄m in 3. sent. d. 10.

q. 1. a. 2. ad 5. sic ait: liberum Christi arbitrium
 etiam si est detinere ad unum 11.º sicut ad di-
 ligenda D. E. M. q. 1. n. 1. facere n. 1. In ex hoc
 n. 1. amittit libertatem aut rationem laudis aut
 meriti, quia in illud n. 1. coacti s. sponte vendit,
 et ita e. actus sui D. n. 1. atq. isti textus ma-
 xime in ultimo D. Thome q. 1. ad oculum nos
 edocent meritum salvari s. solam libertatem
 spontaneitatis, et à coactione: q. 1. p.

Si has auctoritates etiam nra. assertioni reconciliare
 poterit: q. 1. q. 1. ex D. Augustino attinet. dicitur:
 illud volumus n. 1. arguere procijs spontaneitatem,
 s. potius indignam, quam permisit alij Louis. S. Aug.
 offendit, nos poterit valiter, ut ipsa etiam
 n. 1. velle in nra sit potestate: unde ille textus sic
 explicari potest; ex eo procijs liberi sumus quia
 volumus indigni, et tam implicat actum
 nrum n. 1. liberum libertate indigna, qm n. 1. ee
 veltrium; qm do nobis S. De: n. 1. q. 1. variat. qd al-
 teram auctoritatem attinet, q. 1. a. 1. S. Oris. Aug.
 sciende e. eundem S. Orem in eodem 2.º sent. 1.
 25. a. 2. in O. dupl. dist. q. 1. coactionem, cuius utriusq.
 exemptionem ad libertatem requirit: altera e. coactio
 s. 1. q. 1. procedit ex simpli dicta violia, et
 igitur ea, qm caat s. 1. seu agens extrinsecus
 nullam vim q. 1. ferente pass. velut in q. 1. vo-

lenti videre oculos claudat, ne videat. altera
e' coactio obli, seu proveniens ab oblo, quia
si fuerit oblum sum e' bonu clare visu, reuf-
pitat et q' cogit ad se amandu, q' e' admodum
Obi in caeli necessitanz ad amandu. De ill:
et de utraq' har coactione. loc. cit. uil. uil. S. De.
obtas neq' s'cto cogi pt, cum n' sit poa afina
organo corporeo, neq' oblo, q' utiq' em aliq' d'
ostendat bonum, in poteste eig remanet eli-
gere. illud l. n' eligere. Huigmi go à S.
De liberu diu arbitriu, quia neq' s'cto
et q' ab extrinseco, neq' oblo et q' necessitate
cogi pt.

280. Altera D. Thoa auctoritas maiori diffi-
cultate e', et ad eam varie respondunt DD.,
s' q' dicunt, q' S. De id in sua summa re-
vocavit. s' alii q' dicunt, q' ibi magis su-
tiam fuerit s'cutq' adeo, n' tam aliq' d' aserat,
qm' tantu magis q' inuicem simplter referat, sed
sciendum e', q' q' duplicem iram respondeat S. De.
loc. cit. ad obi: 5. q' obuiq' Chrum. Anu' d' me-
uisse, eoq' liberum arbitrium Chri fuerit de-
stratum ad unum s'illu ad bonum, neq' naalibz
meream p' hoc q' s' d' d' d' ad unu: ad hanc

obioem 1.º respndet S. Ox: Arbitrium Chri n' fuisse
 ddonatum ad unum s'lm N.º seu in individuos,
 q' electioi obstat, s' tantum ad unum s'lm geny,
 qia malum bono oppositum facere n' puit, q' neq'
 liberta, neq' pars liberty e', neq' electioi gra-
 diais obstat: adeoq' ostendit, q' n' obstat hie
 ddonatioe ad bonum, tn liberum fuerit Chri
 arbitrium, qia n' erat ddonatum s'lm N.º.
 A hac e' 1.ª S. Ox respoo. hui altera' appo-
 nit et e' texty noby obiecty, in qo qsi gratis
 gesso, q' etn si liberu' Chri arbitriu' foret
 ad unum s'lm N.º ddonatum, ex hoc tn n' amittat
 libertem aut rasonem meriti et laudis, qia in
 illud n' coacte s' sponte tendit: hoc autm aliq'
 Dnes sic explicant: q' Chryf hoc n' amittat
 libertem aut rasonem meriti et laudis s' dum
 alia d'quod ddonaty in individuos n' e', qia licet
 in hoc ad q' ddonaty e' s'lm N.º, necesio e'
 sic qsi coacte tendit, in alia tn coacte s' sponte
 id e' indiffente tendit s' sumit em S. Ox q'ndoy
 indiffente et sponte pro eadem, ut patet ex eo
 q' aut 1.º q'ra gentes c. 88. h' obz: liberu' arbi-
 trium dilij respu eoru', qe n' necesio qis vult
 s' p'ria sponte s' s' n' penity arridet hanc respoo
 q'ra texty vidy loq' de eo ipso ad q' ddonaty e'.

eo fuit libertatem et rationem meriti et laudis nō
amitti unde

28j. Quod Orm potius interpretanda est de ra-
tione meriti et laudis naturalis sicut dabo et nō
et nō quodammodo Christi Orm ee. dicitur ad unum
solum nō. q̄ hoc ita nō amittere libertatem / aliter
vel et rationem meriti et laudis naturalis, sicut in
subm amitteret libertatem arbitrii et rationem
meriti et laudis moralis. Sciendum namq̄, q̄
libertas bonitas malitia laus et vituperium
meritum et demeritum p̄nal sunt dupliciter, s. l.
late et improprie et prout se extendit ad or-
dinem p̄nal et naturalem, quibus dicitur bona quibus
bonum ingenium, bonum virtutis p̄nal est
mabile p̄ malum extra ingenium mala quibus
vituperio digna p̄ etiam nō attendit utrum de-
pendeat à natura velte, an naturali. Altero modo
meriti, proprie, et prout ordinem p̄nal re-
spicit, aut aliqd̄ dignum est p̄micio aut
vituperio moralis. Itaq̄. Orm, Corvntur
interpretanz de merito et laude naturali ut p̄ne
ratio, etiam de merito Christi respicit, q̄a
loq̄ de genere Christi p̄ntanea et libera

totum à contrarie et vult Justy Jansenio, al hoc
 n̄ sufficit ad meritū morale de q̄o agimus
 et de q̄o Ar. proter ~~ist~~ innumera alia
 loca loc: 11. 277 citato ait: Non em videt me-
 ritoriu aut demeritorium, q̄d aligz ~~est~~ ex
 necessitate agit q̄d vitare n̄ pot, q̄o interpretandū
 e de merito naturali, neq, op̄it q̄d addat, de
ita e utqz h̄c Aug. q̄ia idip̄sū à proprio ali-
 ter explicari n̄ pot, nisi q̄ia e utqz p̄q licet
 naturalis et q̄pp. actum suum Aug. d: it̄ q̄o q̄
 Jansenio pro his textz finalibz exp̄i verbz ref-
 pondet, idem et nos respondere tenem eodm iure.
 Et hoc v̄suo magis suadet ex eo, q̄d ob̄o ip̄sū
 dicit et opponat: Ar. q̄ia naturalibz n̄ meremz:
ostendit q̄o Ar. q̄d sibi altus erat etm na-
alibz nos p̄e mereri, n̄ q̄idm meretis p̄
naturalis s̄dm dicta.

Obj: 2. alii auto. P. Aug. et Thome dicentiu 282.
 DEU, angelos, et b̄ros hoies n̄ obstantē eorū
 impetabilem in ce. p̄fite liberos. ait aut m̄
P. Augus. libr. 1. quz imp̄fite q̄tra Julianū
liberū n̄ e nisi q̄d deus p̄ velle id e bonū
et malū, libes q̄o DEU n̄ e, q̄i malū n̄ p̄
velle, de q̄o etm ip̄sū dixit DEU nisi in p̄s,
ce n̄ p̄: sicine DEU laudas uti asseras libertē!

D. Noas vers. q. 10. de poa. 2. 2. ad 5. ait: Deo
sua velle libere amat seipsum licet de necessitate
seipsum amet. ex quibus ita Janse: DEUS libere
seipsum amat et libere iustis et ac bonis, atque
DEUS liber amat seipsum necessario et sine
indignis quibus maxime sponte et libenter
seipsum amat. ad sine ulla coactione et violantia:
et siclibet necessario quidem sponte bonis et ac
iustis: ergo vera libertas exigit sola spontaneitatem
et non indignitatem.

283. Q: imprimis nos in presenti non disputare an
libertas spontaneitatis sit dicenda libertas, sed
tantum an sit dicenda libertas arbitrii, quia
sola est fundamentum moralitatis, ut quodam Janse:
ista verba otiose plerumque non probat quod libertas spontaneitatis
et libertatem, non autem probat eam
et libertatem arbitrii, aut sufficere ad rationem
meriti sive demeriti moralis: non obstantibus ergo
quod S. Augustinus et Origenes Angelicus dicant DEUM
et liberum, sese libere amare per recte in
aperit, fundamentum moralitatis et solum libertatem
indignitatis, quia ad moralitatem requiritur libertas
arbitrii, et non solum libertas spontaneitatis, seu
velit: quod quod recte integro fuit libertas alia et arbitrii
etiam aliam velit.

Libertas vltij diij q ordinem ad vltm finem, qem
 necessio volumus, licet sponte velim; nomen em
 poe. tribui 1^a operari ipij, unde sam dicta in
 lgea 1^a intellio diij intell, sic etm 1^a solutio
 diij vltas, et ideo cum 1^a operari vltis respiciat
 finem, libertas, qe ipi optet sub illo respu q excep-
 tioem a seruite coactionis, diij libertas vltis.

Libertas autm arbitrii qenit vlti q ordine ad
 media, eo qd una se heat indifate circa ipsa
 media eligendo unum pra alius assumendo qd ipi
 placet, et relinqndo qd displicet, diij dispoere
 de ipi ad arbitriu sui, et ideo sub illo respu
 qenit ipi libertas arbitrii, graa cuius diij hoo
 factu operari vlt finem. Unde in fra

Q: 2° d. M. DEUS libere seipiu amat liberte pon-
 tancit; et vlt; e. M. liberte arbitrii n: M. et tim: dic:
 go vera liberta, exigit solam spontancitatem liberte
 vlt; e. e. libertas arbitrii qe e fundamentm moralis;
 n: c: distio patet ex dictis.

Ob: 3. DEUS fuit et e liberrim; respu ^{soia}
 a se in tempe productū, et qidm li: berte ar- 284.
 bitrii, atq; DEUS respu in tempe. productionm
 n' fuit indifns: go neq; de liberte arbitrii e
 indifns, s' sufficit sola spontancitas. m. p. qd qis
 necessio fuit ad illud n' e indifns, atq; DEUS oia
 in tempe creata necessio fuit: go p p: m: nisi Obij

illa q̄a in tempe creavit neq̄is fecisset, DEUS
n̄ est neq̄is imutabilis, atq̄i DEUS neq̄is
imutabilis: q̄o etm creata in tempe neq̄is fe-
cit. p̄. q̄. la: nisi DEUS illa q̄a in tempe creavit
neq̄is fecisset, quisset n̄ facere in tempe
q̄d ab eterno fieri decrevit, atq̄i hoc sa loari
n̄ p̄ stante neq̄is imutabilitate DEI ut
patet: q̄o nisi DEUS illa q̄a in tempe creavit
neq̄is fecisset, DEUS n̄ est neq̄is imuta-
bilis. R

R: d: m: atq̄i DEUS respu in tempe productum n̄
fuit indifus posito scilicet libero decreto de pro-
ductioe eorum c. m. abstrahendo à libero decreto
huiusmodi n. m. et c. DEUS q̄dam supposito decreto de
creaoe mundi n̄ p̄uit amplig n̄ creare, p̄ sua
intra se imutabilitate et plenitudinem q̄si-
tu in oibz agendis, atq̄ hoc n̄ offat libere ar-
bitrio, s̄ potig manifestat q̄fectioem electionis di-
vine, q̄a decreta de agendis in tempe elegit
ab eterno, et ea q̄a facere l̄ n̄ facere in tem-
pore poteste, sic libere fieri decrevit, ut ipsum
nq̄m decretum suum peniteret. Eatenus q̄o sic
creata à DEO libere producta s̄, q̄a tunc
n̄ ab eterno sic fuit in volte DEI, ut fieri p̄sset
et n̄ fieri, s̄ q̄mdo indifus DEI ut imutabilite
sua q̄sibat pluribz dica in totis de attributis d̄ij.

Ob: 4. amor officij e' e'igdm specij in amore via-
 torum, quoz effectior fit eo ad statum, atq; nisi ad
 moralite' sufficeret libertas spontaneit', p' re-
 querey libertas indiffia, Amor officij et amor
 viatoru' n' eent e'igdm specij, amor em viatu'
 eet moralte bono et liber liberte indiffia,
 extra amor officij eet necessig p' stem amor via-
 toru' eet effectior amore otum, qum amor prie
 et otum n' redderet solum suum moralte bonu,
 sicut Ia reddidit amor vie.

R. C. M. n. n. ad rasem adiectam dico: ex eo qd
 amor officij fit necessig, et amor vie fit liber
 liberte indiffia n' bene arguit' diversite' spe-
 cificam, qum necessitas amoris officij n' e' necessi-
 tas nae. aut otu', s' solum necessitas otu', extra
 libertas amoris viatis fit libertas nae, n' autu'
 opponunt' specificè necessitas otu' et libertas nae
 qum sicut stare pot' et actu sicut stant in otu': et
 ideo amor prie et amor vie n' diffat s' otu',
 s' solum sicut magis effectum et magis effectus: neq;
 tollit libertas arbitrii in otu', s' solum p' unioem
 aie cum summo Bono fit effectus, ut vltas recipio
 amet DEUM à bonitate otu' n' ex defectu arbi-
 trii inducta; unde amor officij etm diu fit liber
 liberte indiffia, n' qudm felix sicut e' amor
 vie, s' eminentr, qateng nimiru' e' acty vlti

ex sua sua indiffertiz, s' ab oblo ita p'fecta, ut ab
eis bonitate declinare n' pot. sicut dicitur p' actus
eminenti moraliz: et ex hoc patet qd ad ultm
instanciam qd arguit, qsi amor viciem eet p'fectior
amore p'ria, qm amor p'ria n' redderet s'bm
suum moralit' bonu' sicut amor vici, dicendu
sit: Adri namq; p't, amorem p'ria s'bm suam
eminentiz giungere. DEO et reddere eminentiz
moralit' bonum, qia oblo p' amorem b'p'tu' fortiz
giungit. Neq; officit, qd amor ipse sit necessiq
nam etm amor dng, qo DEUS seip'su' diligit,
e' necessiq' resu' sui, et in eminenti g'inet
libertem et moralitem amoris sui qia DEU
et ex hoc ipso e' infinities p'fectior no amore

286. Ob: 5. DEUS e' necessio sume p'fectiz, bonz et
iustiz, ita, ut absolute negat ee imp'fectus
malz, aut iniustz, et in n' minorem meret
laudem et admiracionem oium creatur' qm si
in his oibz eet fact' indiffert: qo cum oimda
necessitate p't adhuc subsistere merito' et moralit'.
R: d. alteru' membrum antecediz: et in meret
laudem et admiracionem oium creatur' s'bm exi-
gentia' naturalem c. a. s'bm exigiam moralem
in hijs qe. Ei ex necessitate. nae' g'ueniunt n. a.

A sub pari diffioe n.e. DEUS, ubi duplex gen^g
 p^gtionu' h^t nimiru' natural' et necessarium, ut
 sit iustitia, bonitas, et alia p^gta, qua
 ei rae nae q^uerunt: et q^ui liberarum,
 ut sit p^gta ei intra advenientia v.g. ee
 Creatorem, Redempt: advocatu' p^g ita etm
 zpl^g h^t meritum, aliud late sumptu' et
 naale proveniens à g^uali p^gtionē, et hoc
 meritum n^o soli DEO s^o oib^z pene creatis
 q^uerit etm insensibilib^z, unde dicim^z marga-
 ritas p^gtiōsas, viros laude dignos, atq^{ue} ha
 meritum correspondet DEO s^om p^gtionē
 suas naales: aliud e' meritum morale,
 et istud mensuraz ab honeste vlt^z um in-
 distia operant^z, q^ueritq^{ue} DEO istud meritū
 s^om p^gtionē Eig liberaz, et s^om ea, qua
 sic ex sua infinita miseraoe fecit, ut po-
 tuerit ea n^o facere. Unde um de merito
 DEI agij, n^o statim morale meritū intelligij,
 s^o alterutrum aut morale aut naale, sicut
 etm in creatis rabilib^z accidit.

G. G. Chy Dng fuit p^gte liber in n^o peccando et q^uidm 287.
 libertē, arbitriū, n^o vltis libertē solū, eo ipso qd n^o peccando
 meruit, atq^{ue} Chy Dng n^o h^uit indiff^gam q^u neq^{ue} ad libertē
 arbitriū, et q^uateng e' fundm^gm moralis meriti aut demeriti

necessaria est indiffia m. p. Chry fuit ab intruso impe-
cabilis, qd autm valiter e' impeuble. n' e' indiffias
ut pectus prout pt. go Chry Ong n' h'uit indiffiam pec-
candi.

R: d. m. atq; Chry Ong n' h'uit indiffiam qstrarietis
et ad malum e. m. qstradietis et exercitij n. m. ad. c.
go neq; ad libertatem exarbitij p' necessaria e' indiffia
qstrarietis e. c. qdior et exercitij n. c. ad p. m. duo
p' hoc qd Chry fuerit ab intruso impeccabilis tntm
negari illud h'uisse indiffiam ad malum, non
autm indiffiam qstradietionis, imo hac ipfa li-
ber fuit in n' peccando et merendo, qateng fuit
in ipfis pote' pte fuit, exercere varias virtus
qibz p' m' p' scribere. sed qndo Chry liber fit
in n' peccando, et qndo sibi gloriam, nobis autm veniam
et salutem merito fit, in Tr. Invar. dicentq.

288.

Proo q'libet huius sectae, addo, qd ad solvenda' oia
fere argmta de' a' rae. tum ab auctoritate, ex dic-
tis notanda sunt: 1. e' 2. p' m. e. coactnem, qatē
una e' s'cti, et h'z q' violiam: alia e' obti, qo
ta tntm imprie coactio dicit, et magz p'rie
necessita, e' dicenda, nilominz tnt. Thoas eam
qndoz coactioem appellat, unde qndo ex S. Pothore
obitij, qd liberum arbitriu' fit illi, qd cogi n' p'
s' aliud huiusmi, s' Dr: interpretandz e' de coactne
s'cti et obti' s'ul q' dicitur liberu' arbitriu' dicitur

qd nec solive, nec obvol. cogi p. vide dicta
 n. 279. in responsione. 2. ubi dicitur libertem alia ee
 vlti, aliam arbitrii, qd autm utraq, fit h. n. 283.
 Interim hoc notandum e, qd qleq; deum argntm
 sine a raoc. sine ab auctoritate probaverit sponta-
 neitem sufficere ad libertem, Jenz fit tntm de
 liberte vlti, n' autm de liberte arbitrii, 3.
 e' meritum aliud ee. Cate. sumptum et ex n' soli
 rei p'fctioe p'romanans, n' ab actioe. l. imperio
 vltis; aliud ee meritum strictis sumptu a mrls.
 specificatu' a fine et obto vltis imperantis; 4.
 e' ad meritum morale requiri libertem arbitrii, et
 hinc in libertas arbitrii n' p' ee sine in-
 distia, qd q; argntm probavit dari meritum
 abq; indistia. meritum naale tntm int'ligiz,
 n' autm meritum mrls. 5. e' sponte et in-
 distate qndog, sumi pro eodm maxime in abris D.
 Thoma. 6. e' libertem indistia q'radiois ad
 morale meritum necessiam adstus. n' autm liberte
 indistia q'variety, qd p'm dicta priori p'ctae
 liberti nra imp'ctio e' n' p'ctio. hanc si ante no-
 tata fuerint, vix erit argntm Jansenii, aut Lutheri,
 Calvinii p' q' parum d'ferant a vltis p' dogma-
 tibz ab errore Jansenii. qd i. a' p'cti fronte p'cti n'
 p'ct. p'ct. 4. An electis vltis ita d'ctate de bono
 sit, ut n' p'ct ee de malo? Non neglecto bono maiori minus
 bonu' vltas eligere p'ct!

Sect. IV.

An electio ultis ita determinet
de bono sit ut non potest esse de malo?

Item

An neglecto bono maiori mi-
nus bonum ultas eligere potest?

289. Ad Do. Angel. l. p. q. 82. a. 3. in O: obtem intelligit diffi-
cultas boni appetibilis, bonum autem appetibile, cuius
ratio est in intellectu est obtem ultis. Cum illud quod
sentiant oes alii dum pluri dum illi bonum ultis
obtem adferentes. Dubitatur tamen de hoc obtem, non
sicut alia pro naturali et necessario ad sua obtem ferunt,
ita pluri ultas necessitas ad illud ferri deat
etiam tunc, quando ponitur ei indifferens bonum
et malum, ut eligat inter ea quod sult. Et aut
an neglecto bono malum etiam quod tale quod pro-
prij potest rationem dubitandi dicitur huius pro
libertas et indifferens contrarietatis. 2° quod in istis
potest collocatum videtur bonum et malum, sed
illud scripturae episcopi tibi igne et aqua. Bonum
et malum ad quod volueris extendere manum.

Questio autm ut e' de malo averfando seu u-
 stum vltas averfative circa male fieri pit,
 de cuius possibili dubium ee. ut pit, p' de malo
 : Quid profugato, an fit vltas neglecta bono malo
 ut malu' affective profugi pit, pro qo fit
 Apert. i. Electio vltis ita d'vinate e' de bono, ut 290.
 ut pit ee de malo de qo malo illud profugato,
 ita l. O. et cum eo qunitur alii Pres q'tra pau-
 cos q'odam.

Pp. i. autoritate l. Pres q' i. 2. q. 8. a. 1. in d'ait.
 Dicendum qd vltas e' appetitus quidam realis, ois
 autm appetitus n' nisi boni, cuius r'as e' q'ia ap-
 petitus nihil aliud e' qm quidam inclinatio appetentis
 in aliqd, nil autm inclinatio nisi
 in aliqd utile et q'vniens: cum igitur ois res,
 in q'ntu e' ens et substantia sit quoddam bonu', nec
 cepe d' ut ois inclinatio fit in bonu': et inde e'
 qd ph'ly dicit in 1. Eth. qd bonum e' qd oia
 appetunt, p' q' q' consideranda, qd cum ois inclinatio
 sequat aliquam formam, appetitus realis q'vniens
 fit in naa existentem, appetitus aut sup'vitiuus
 l. et in vltimo seu reali q' dicit vltas, h'q' q'
 fram q'vniens, sicut igitur id, in qd tendit appe-
 titus realis e' bonum existens in re, ita q' id in qo
 tendit appetitus realis l. vltim e' bonu' q'vniens: ad hoc

igitur, quod vultas in aliquid tendere, et regitur quod sit bonum in rei veritate, sed quod apprehendatur in ratione boni et propter hoc potest dicitur in 2. phum, quod finis est bonum, sed apparet bonum ita in bonis. S. Dr. quibus rationem suam ditorum et omni veritatem ostendit: Ita magis detur et

291. 6. de appetitu rationis: Vultas etiam ad libera est appetitus rationalis, atque appetitus rationalis non potest fieri nisi in aliquid sibi conveniens et educens: ergo neque vultas etiam ad libera est fieri potest in aliquid nisi quod sibi conveniens est et educens. sub: Qui quod sibi conveniens est sibi bonum est, ergo etiam vultas ad id fieri nisi in quod sibi bonum est. M. patet ex eo quod vultas ex eo quod libera sit, non desinat esse vultas et pro appetitu rationis. m. n. 1. quidem sibi sub: S. Dr. proicitati qui autem nihil autem inclinatur nisi in aliquid sibi et conveniens. 2. appetitus rationalis est liber et perfectus appetitus rationalis, vis autem perfectus sibi suam eam eam est perfectus: ergo etiam appetitus rationalis sibi suam appetitus rationalis. sub: atque appetitus rationalis ex sua natura fertur in bonum, et nullo modo potest inclinare in malum: ergo neque appetitus rationalis potest in malum inclinare. loquendo de malo ut malo, proculdubio enim est quod vultas potest tendere in malum quidem et apprehensum sub ratione boni, dum enim percipit malum sub figura boni umbra appetitus, unde sciendum est

apertine cogi de malo ut malo, n' autm de malo
apprenso ut bonum, q' se namq. patet obtm libera
oltra n' ee solum bonum reale veru' pl. veru' h' op
mentu'

292.

Cof: Apertio Tota rae cur oltas dret affective poe
proseq' mali ut malu', e', ut falveq' libertas
contractis, atq; hoc falsari p' qm' tu malu' ut
malum proseq' q' hoc praisi, qd' malu' sub rae
qadam boni sensibilis apprensm eligat de
pro bono reali: q' p' m' ostendit in exlo: fit
v. g. Titig Venerey q'bens pertam ut q' vult pec-
care, Titig priggm' p'bm eligit q'faltat et dubis
distractis cogitatis, qibz sub una parte p'ctum
repraesentat sub rae offensio' d'ae, sub altera
vero parte repraesentat sub rae boni sensibilis
et delitiosi, inserim' in sensibz vicij peccat nonne
libere peccat et q'rieti' indispam exercet Titig
neq; tu malu' ut malu' proseq' q' malu' sub rae
boni sensibilis: et filiat in alijs casibz accidit,
ubi sp' malu' eligiz p'ct' bonum eig apprensu', sic
q' se suspendit n' se suspendit qia' moti s'io' ma-
la, p' qia' sibi bona videt: q' libertas q'rieti'
salvari p' qm' oltas affective malu' proseq' q'
hoc vicia p' tam tituli partem. Circa alteram
eig partem statz quastio' e', an oltas in q'litu
tuoru' bonum, quem unu' apprendit unig, alteru'
minz bonu', n' obstante huius maioreite, tu eligere
valeat minz bonu'; item, an q'qz eligere valeat, si
int' duo obta utrumq, aq'lt' bonum apprendit.

293. Asseritio 2. Utas se velle sua libertate in glicite
dicere obtinere, quoniam eodem utrumque bonum, alteru
tu e magis bonum, alteru minus, eligere potest. magis. l.
minus, nisi tu illud magis fuerit, propter est unum
bonum. Eadem utas ut obstante sua indiffere
intra profita sibi duo obtas a glitit bona. potest eli
gere quicquid stuerit. e quoniam utrumque propter non paucos.

Per ap. i. autoritate. S. P. i. 2. q. ii. a. 2. dicentis.
Si propter aliud obtinem velis, quod sit unum illud bonum
et secundum omnem considerationem, ex necessitate utas
in id tendit si aliquid velis, et enim potest scelle
aprofite, si autem propter sibi aliquid obtinere,
quod non secundum quilibet considerationem sit bonum, non ex
necessitate utas ferri in illud, et quia defectus,
cuiusque boni habet rationem non boni, ideo illud solum
bonum quod est perfectum et cui nihil deficit, est ta
le bonum, quod utas non potest non scelle, quod est bonum.
Alia autem qualibet bona partialia, in quantum de
ficiunt ad aliquo bono, potest accipi ut non bonum,
et secundum hanc considerationem potest repudiari et
est approbati a scelle, quod non in idem ferri secundum
diversas considerationes. scilicet habet q. 13. a. 6. ubi ait.
In omnibus partialibus bonis potest obstante considerationem
rationem boni alicuius et defectum alicuius boni
quod habet rationem mali, et secundum hoc potest unum quod, huiusmodi
bonum apprehendere ut eligibile. l. fugibile. Et pariter
potest electis autem ad non potest de ferri, sed de his quod
est ad finem ut iam dicitur, et non est perfecti boni, quod
est bonum, sed aliorum partialium bonum, et ideo homo

n' ex necessitate s' libere eligit. Ita s. Dr. ex quibus

Pr. 1.ª pars Asp. à dexte: Nisi ultas in q'stione duorum obtu, quàm altera mag, altera min, 294. bonu' e', nec in mag' sit sumu' bonu', p'et neglecto maiori bono eligere min' bonu', ultas ex necessitate ferri in mag' bonum, atq; hoc e' ex parte q'sta s'. Thom' antea relatu' dicentem: si autem ponat' sibi aliqd' obtu, q'd n' s'm q'mlibet q'sideracem s' bonum, n' ex necessitate ultas ferri in illud: go p' p' sagla. In illud ultas licet necessitate ferri, in q'd sic ferri, ut in illud n' ferri n' p'it, atq; nisi in q'stione duum obtu quum utrumq; q'dm bonum e', unum in mag' e' alterum min' bonu', neglecto maiori bono p'et eligere min', ultas sic ferri in mag' bonu' ut n' p'et n' ferri in illud: go etia' ultas ex necessitate ferri in mag' bonu'. ostendij nam etia' q'ndo s. Dr. cum veritate dicat, q'd si ponat' vlt' aliqd' obtu, q'd n' s'm q'mlibet q'sideracem bonum e', in illud ultas ex necessitate ferri n' p'it et p'it

Pr. 2.ª pars: In illud ultas ex necessitate ferri n' 295. p'it, q' ab intellu indiffrenti ponit, atq; de illud, q'd n' e' sumu' bonu' et tale n' e' ab intellu q'osij, ab eodm intellu vlti indiffrenti ponit res em eadeng ab intellu vlti ponit, q'ateng ab intellu q'osij, unde si ab intellu q'osij ut bonum defectuosum aut n' q'osij ut bonu' sumu' etia' vlti ponit ut bonum defectuosu', adeoque p'it s'm bonitatem suam et s'm p'it defectuosu' q'd indiffrenti

ponere: qd p. M. de illud qd ab intellu indifferenter
ponit vlti ponit vlti ad eligendum, sed qd ponit
vlti ad eligendum, circa illud vlti, necessitati
n. p. electio em e acty liberly et indiffice, et
sane qd unqm audiat illud eligi electioe p. d. d. d.
qd vlti n. p. p. necessio fieri dt. 1. 20. p.

296. **Ob.** 2. De illud vlti libere facere et eligere p.
qd ab intellu ponit ut bonum, atq; in qdlibet
maiori et minori boni, ming bonu ab intellu ponit vlti
etnum ut bonu. 20. p. M. de illud vlti libere
facere et eligere p. qd apprehendit ab ea ut qdlibet in-
tra sphaeram sui vlti, atq; de illud qd ab intellu po-
nit ut bonum, ponit et apprehendit a vlti ut qdlibet
intra sphaera sui vlti qd e bonu. 20. etn. Sed libere
eligere p. p. M. oes p. necesse fieri pot. mdo
gnali in de illud qd intra sphaera suum obtum
actu qdlibet. 20. etn vlti tam p. libera mdo p.
gnali et libere eligere p. qd intra sphaera
sui vlti qdlibet et ut qdlibet apprehendit, aut qdlibet
adversu cur id n. p. vlti qd ta libera e in ac-
tibz suis. praeterea idiffu experia qdlibet, qd
gnalim, eos etn qd efficacite salutem suam qdlibet de-
siderant, n. ta eligere media meliora et vltiora
p. vlti secura, et hinc n. oes eremitica eligunt vita
neq; claustralem p. vlti hoc certior ad salutem via
fit dicente et promittente. Pro: qd qd reliquerint
p. p. vlti vitam h. vlti aeternam.

297. **2. a.** App. pars qd si bonu fuerit sumat n. vlti patiens defe-
ctum, vlti bonu aliud hoc relicto eligere n. p. vlti, exinde
suadeti qia nihil a vlti respici p. nisi qd ab intellu

indifferente ponit, atq; summum bonum nullum patiens defectum ab intellectu indifferente poni n' potest: hoc M. patet ex eo qd qd a se respicit, s; electionem s; privit, electio autem n' e' nisi indifferens, seu eorum, qe indifferente ponitur ab intellectu q; m: qd ab intellectu receptio ut bonum summum quocunq; illud vlti ab intellectu etiam receptio ut bonum summum ponit, atq; qd receptio ut summum bonum ponit, illud indifferente n' ponit, nec poni potest: hoc summa bonum nullum patiens defectum ab intellectu indifferente poni n' potest. M. ibidem patet, cum enim intellectus in se ipso non recipit, eorum res ab eo ponit quatenus quocunq; alia, em et ipse habet electionem, m. cum liquet, qia indifferente rem aliquam ponere e' eam ponere s; aliquid in ea eligibile, et s; aliquid in ea fugibile, atq; qd receptio ut bonum summum ponit, n' potest poni s; aliquid in eo eligibile, et s; aliquid in eo fugibile, nam bonum summum n' potest in se habere aliquid fugibile, qd qd receptio ut bonum summum ponit, indifferente poni n' potest.

Et hoc e' qd ait S. De vera religione, si ponas aliquid obtem vlti, qd sit vltimum bonum ex necessitate vltas in id tendit. atq; ex hac rae s; potest veritas pugnata de vltate, nimirum qd vlti sint ab intellectu impenabiles.

Ultima pars tenet, qd vltas in duo aq; bona p' se 298. ligere ad libitum, qd voluerit, probant a potiori rases pro 1. parte maxime illa p' se q' formase 2. data: qe in etiam sic ostendi potest manifeste: DEUS n' sibi simile, sicut quom h'na q' d'io p' m' s; s; atq; DEUS sum

int mag et mag bonu elegit mag sed etm in
 aq lia alterutrum, neq. dicitur in go hoc in elec-
 tione hac DEO assimilari dicitur, aut horem in hoc DEO
 similem ee hna qd dicitur n. p. mittat: go dicendum e, qd filius
 hoo sum int duo in aq lia mag, sum in aq lia al-
 terutru eligere pot. maiorem. Atq. habem ex S. script.
 ubi Gen. 1. eterna Trinitas simpli ait faciamus
 hoem ad similitudinem nram: ubiq. intm qd dicitur hois qd
 p. mittit. n. p. certum e qd DEUS mundos syncre-
 tementie infinitos sum in p. p. tione, sum in n. cre-
 are pueris, et adhuc pot. ut diximus in libro de
 coelis: atq. n. mag certum e, qd int hos syncretes
 infinitos sum aq les sum p. p. tiores aro hoc mundo
 creare pot., alias certe isto nro mundo exhausta est
 DEI opoa: go etm certum e, qd DEUS creando nrum
 mundu, ne et de p. sum in bona in aq lia mag, sum
 in aq lia alterutru elegit bonu. Idipsum experia
 qmonstrat, ponam em duo penitus aq les Numerorum
 cumuli, qd dicitur postmodu ut hoo eligat alterutru
 p. tual. Dubio e qd in attente utring, omdo aq les
 alterutru eliget. Lib. 1. c. 1.

Subsectio

Solvuntur Obiectiones.

299. Ob. 1. qd dicitur Abs. 1. de rae libertis, vltz pro fatu-
 rae e, ut sicut pot. agere et n. agere ita etm pot.
 hoc agere aut ei qd dicitur, v. g. p. amore aut Dei p.
 atq. hoc fieri pot. nisi vltas indiffere. se heat ad bonu
 et ad malu, adeoq. etm sicut pot. eligere p. bonu p. malu

pot eligere et malum: go de rae ~~liberty~~ liberty; sct; pro statu
vie e' p'oe eligere malum. sct; atq; si sctas pot eligere
malum: go eig electio n'e' ita d'icatur de bono, ut n' pot
a de malo, qd' in ait apertis.

Q: d. M. de rea liberty, sct; ut sicut pot agere et n' agere,
ita etm agere hoc aut eig g'vium. Quid in apprendendo
sub aliqua rae boni et qd' sibi g'ducens e. M. illud apprendido
sub rae mali et qd' sibi repugnans n. M. et d. m: atq; hoc fieri
n' pot nisi sctas indifferens se deat ad bonum et ad malum id
e' ad obtm qd' in se bonum e; et ad obtm qd' in se malum e'
illud in apprendido sub ficta quadam rae boni c. m. nisi indifferens
se deat ad bonum et malum ita, ut sicut profegi effectiv'e
pot malum et bonum, sub rae boni; ita etm profegi pot
malum sub rae mali n. m. etc. de rae. et rea sctis ut g'vium
indifferens aliud n'e', qm p'oe profegi bonum, et p'oe profegi malu,
n' in qd' malum e', s' qd' malum apprensus e' bonum: imo hoc
absolute ee' n' pot ut sctas profega, malum qd' malu, gemadmodum
t' apert: i. s' p'p'um e'.

Q. 2. Nisi sctas pot eligere malum illud profegendo si-
cut pot eligere bonum profegendo illud, sctas est ex se
necessitata ad eligendum bonum, atq; implicat, ut ali-
qd' ex se liberum sct' ex se necessitatum, go etm implicat,
qd' sctas ex se libera n' pot eligere malum illud profe-
gendo. p. segla: illud e' necessitatum ex se, qd' se ex se
d'icatur e' ad unum ut n' pot se exheredere ad eig g'vium,
atq; nisi sctas pot eligere malu illud profegendo, est ex
se sic d'icatur ad bonum, ut n' pot eig g'vium amplecti:
go est ex se necessitata ad unum sicut ad electivem
boni.

Q: d. seglam: sctas est ex se necessitata ad eligendum bonum.

solum speciem boni e. seclam. solum n. et quatenus ad eum exercitium n.
 et d. m. atque implicat ut aliquid liberum sit necessitatem catenay quatenus
 liberum e. c. m. quatenus liberum n. e. aut sub alia ratione n. m. cuius falsi-
 tas h. ex in q. d. Deo in bonum, DEUS enim necesse se amat, et in
 quovis libertate creat ad manifestandum amorem suum ad extra, et
 DEUS ipse liber est solum omnia opera sua quae operatur ad ex-
 tra, et in quibus operatur, sic necesse bonum operatur, ut malum que-
 rari nequeat. unde etiam n. c. quidam q. d. vltas sit necessitata
 solum speciem obli, et n. pot. eligere malum quia malum, attamen
 in hoc eum libertas n. consistit, quia se n. ad speciem obli, sed ex-
 ercitiuum actus extendit, quomodo libertas salva consistit et si malum
 quia malum vltas eligere n. pot.

301. Ob. 3. quia ap. 2. vltas in electione sequitur iudicium intellectus, et quia
 intellectus n. iudicat ea eligenda, nisi quod melius est: ergo solum vltas n. eli-
 git, nisi quod melius est. sub. atque in conspectu diuini oblium quia alterum
 magis alterum minus bonum est, n. pot. iudicari melius nisi quod magis bo-
 num est, ergo neque eligi pot. nisi quod magis bonum est. R.

R. d. M. vltas in electione sequitur iudicium intellectus, id est n. eligit
 nisi quod ab intellectu propitius est. M. id est necesse est se conformare simpliciter
 iudicium intellectus n. M. T. m. n. c. vltas quidem in sua electione sequitur intellectus
 iudicium, id est n. pot. eligere vltas nisi quod intellectus reponebat ut bo-
 num, attamen n. necesse est electionem suam ponere solum iudicium intellectus,
 ut patet in ex eo quod recte video meliora proboq., ut deteriora nego-
 tal' ex eo quod aut saply. n. quod volo bonum hoc ago sed quod odi malum hoc
 facio, id est n. quod iudicium intellectus volo et probo bonum hoc ago, sed
 quod iudicium probo malum hoc facio, ut quidem vltas malum est propter
 flita bonum apprehensum est.

302. Ob. 7. Autoritas felis lib. 3. Eth. c. 3. dicens quod ceteris ex
 consuetudine proculius, id eligibile est. et 3. de ar. c. ii. Magis enim est
 quod id est amplectitur illud quod est intellectus iudicatur magis bonum, non loquor
 ibi.

Phil de vltis et eis electioe. qo iunta pllu vltas in gflchte
duoru bonu quim alteru maig e' alteru ming, n' p' d' eligere
maig.

R: Duplicem dari preferiam boni alicuiq altera p'ueniente' ex
meriti' ipfij vlti, altera ex beneplacito vltis: veru' e' qd iustly
fir ex duobz bonis unu' alteri p'afert, p'igim eligi a vltis
fir n' fir p'afert p'br vlti dignitem, p' qd op' p'br sola' libertatem
vltis, ita, ut intely in illa gflctade et in illo gflie qd antecedit
g'pafu' et electioem vlti, g'fideret duo bona, v.g. bonu' virtis et bonu'
q' d' apparet in vltio et iudicet qd bonu' virtis, qia folu' d' veru' bonu'
meret, et dignum e' qd p'afert et eligat, potz qm bonu' vlti, fir
nihilominz fuit et fecit iudicet bonum quarens vlti p'afert p'br
bono vlti et eligi a vltis ex pura ipfij libertate et indifia p'ne
ulo merito aut ulla dignite ex parte vlti: et fir p'ne verifia,
q' nihil voluit fir n' p'acognite, et qd vltas nihil eligit
et p'afert alteri, qm intely alterutro ndo iudicet ee p'af-
fibile, unde etm ming bonu' p'afertibile e' adeoq, et eligibile.

Ob: 5. q'bra fecunda' parte' ap: Eas cur vltas neglecto maioris
bono in gflchte duum bonu' p' eligere ming bonu' p'm p'p'ra 303.
dicta e', qia etm ming bonu' g'braz intra p'horam vlti vltis,
atq' etm in gflchte fumi boni et minoris boni ming bonu' etm n' u'
g'linez intra p'horam vlti vlti: qo etm in gflchte fumi boni et
minoris, p' vltas relicto fimo bono eligere ming bonum q' tra
dicta apertu' pars negat.

R: qd in gflchte fumi et minoris boni, neq' p'io ming bonu' deat
dicere d' n' e' ad fumu' bonu', u' alio mdo apreudi d' p'it, n' p' qz
eligid in fimo bono g'gentum. et ideo e' qd vltas neceffio ferz
in fumu' bonum, qia eligendo ming bonum illud eligit ut pas-
tem fumi boni, unde in fra d' M. Eas cur vltas neglecto ma-
iori bono in gflchte duum bonu' p' eligere ming bonu' e' qia
etm ming g'linez intra p'horam vlti vlti, et p' tale bonu' qd in ma-
iori g'gentu' n' apreudi e' M. p'acife qia intra p'horam vlti vlti
g'linez n' M. et d' m. atq' etm in gflchte fumi et minoris boni
ming bonu' etm n' g'linez intra p'horam vlti vlti, et d' d' apreudi

ut pars summi boni apprehendit, e. m. apprehendit ut aliqd n. expreibile
 in summo bono n. m. etc. dicitur q. idem ideo in q. dicitur maior,
 et minor boni defectuosi minus bonum potest eligi a vobis eo qd
 minus bonum est intra sphaeram obli. vlt. q. dicitur, atq. eo ipso
 qd de bono defectuoso agebatur, fuit vas involuclay, q. d.
 cuiusq. bonum minus intra sphaeram obli. vlt. q. dicitur, neq. in in
 maiori bono q. dicitur apprehendit, unde q. d. in q. dicitur summi boni
 cum minori bono, minus bonum receptio ut apprehendit pars
 summi boni etiam ex assumpta probatur in q. dicitur nil argui
 potest.

304. Q. 6. q. dicitur D. par. Asp. Autoritas D. Theo. q. 1. 2. q. 13. ab.
 ad 3. postquam sibi obicietur, q. si aliqua duo penitus eant aequalia,
 n. magis movere hoc ad unum qm ad aliud, si respondet:
 Quod nihil prohibet, si aliqua duo aequalia pariter q. d. una
 q. d. dicitur, qm circa alterum q. d. dicitur aliqua q. d. q. d.
 emineat, et magis flectit vltas in ipsum qm in aliud.
 Ex qo loco colligitur, q. d. ut existimet postq. duobus bonis
 aequalibus vltas n. moveri neq. eligere aliqd eorum, nisi
 interq. in ipso iudicet ee aliquam q. d. dicitur, q. q. d. dicitur
 dat alteri.

R. s. d. dicitur n. 302. duplicem ee preferentiam alteri ex
 dignitate obli. alteram ex beneplacito vltis. S. d. dicitur
 presentis h. vlt. loq. de preferentia ex beneplacito vltis,
 n. de propria p. d. dignitate obli. ut patet ex hoc, qd de
 aequalibus obli. loq. prout dicitur aum et nec r. d. dicitur re
 fragat, qd vltas in q. d. dicitur duorum bonis aequalibus, ex bene
 placito s. d. dicitur, aliquam q. d. dicitur fingere in altero
 p. d. ut sui altero emineat, et ideo illud p. d. altero eligere
 et magis flecti in ipsum.

305. Q. 7. Quod aequaliter trahit, et q. d. dicitur taliter trahit in nul
 lam partem inclinatur, et hinc tota ratio aequalitatis desumitur,
 hinc etiam ovum sicut angulus sicut aequaliter prematur n. p. d. dicitur fragari,

gia d'pl sine in oem partem frangit, et aliunde d' potior
 ras cur s'm unam partem frangit, q'm s'm altera, quod ois
 partes aq'ltr gravant. hinc etiam platonice dicebant
 ideo terram n' moveri quia in medio unq' fuit colligata
 unde u' undiq' aere circumfusa fit, n' e' p'oor ras cur
 in una partem fleret, q'm in aliam, neq' hanc q'm
 risonem arguunt. **De** ab i' g'otico et q'm d'm obta duo
 aq'ltr bona vlti ponunt, s'licet et tandem aq'ltr ab obta
 trahit, q'o etiam in neutram partem inclinare pot, unde
 cum electio unig' pro alio profertur huiusmodi inclinacionem,
 legi q'd vltas tandem neutra eligere pot, q'm d'm huiusmodi
 obta aq'ltras suff' pot.

De d. M. q'd aq'ltr trahit et q'm d'm taliter trahit in nulla
 parte inclinatio d' trahit fuerit agens necesse est aucto
 r. M. si fuerit agens liberum n' M. C. s' d' in nulla parte inclinatio
 nec aucto nec pro n' M. n' inclinatio aucto T. M. et d. m. atq' g'otico
 et q'm d'm obta duo aq'ltr bona vlti ponunt, tandem aq'ltr
 ab obta trahit, ita t'c, ut pro sua libertate unu' alteri
 profertur et sui alteri t'm libere eligere pot
 a. m. ita ut se libere ad alterutru' d' trahere n' pot n. m. d.
 ad expla adducta dicit: illa ee agentia necesse est vltum
 vero ee agens liberum nulla em e' paritas actionu' int
 agens necesse est liberum, adeoq' nec int illa et vltu'.
 Idem argum'tum in se auctores p'otogeri pot circa libera
 huius mundi creatorem, in qa, eo ipso q'd DEUS aq'ltr plures
 creare pot. DEUS ab aq'ltr aq'ltr trahere, et hanc hanc
 potior creavit q'm alium, quia in vltu' d'na p'etit pro ra-
 tione vltas, et s'licet in vltu' creata agi int aq'ltr q'd pla-
 cet et q'ia placet. Et hac de aut. h'nd' libertate in honore 11.
 Liberi d'cta p'ato d' p'ur: de moralte actuum huma-
 norum.

